

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

เปนนไท เกตุหิรัญ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

Academic Leadership of School Administrators Affecting the Active Learning of Teacher
Under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in Mae Fah
Luang District

An Independent Study Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Administration
May 2025
Copyright by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ของ เพนไท เกตุหิรัญ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรประภากุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณกร พรประเสริฐ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.รักชิต สุทธิพงษ์)

- เรื่อง:** ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
- ผู้ศึกษาค้นคว้า:** นางสาวเปนไท เกตุหิรัญ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา
- อาจารย์ที่ปรึกษา:** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษระ จตุพร
- คำสำคัญ:** ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ครูผู้สอน

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง (2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษาในเขตพื้นที่เดียวกัน และ (3) ศึกษาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 234 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งตามกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยตุง กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองหลวง และกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยแม่สลอง จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัยคือแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธี Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง มี 3 ด้าน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร และ การนิเทศการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} = 2.563 + 0.114(X_1) + 0.119(X_4) + 0.132(X_5)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} = 0.183(X_1) + 0.189(X_4) + 0.214(X_5)$$

Title: Academic Leadership of School Administrators Affecting the Active Learning of Teacher Under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in Mae Fah Luang District

Author: MISS Pentai Kethirun, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao

Advisor: Associate Professor Dr. Watchara Jatuporn

Keywords: Academic leadership, School administrators, Active learning, Teachers

ABSTRACT

This study aims to (1) examine the academic leadership of school administrators under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in Mae Fa Luang District, (2) explore the active learning management of teachers in schools within the same area, and (3) investigate the impact of school administrators' academic leadership on teachers' active learning management. The sample group consisted of 234 teachers, with the sample size determined using Krejcie and Morgan's table. A multi-stage sampling method was employed, categorizing participants based on educational network groups in the area, including the Doi Tung Development Project Educational Network, Thoed Thai Educational Network, Mae Salong Ka Kao Educational Network, and Doi Mae Salong Educational Network. Subsequently, simple random sampling was conducted in proportion to the population size of each school. The research instrument was a questionnaire, and data analysis was performed using multiple regression analysis by using Stepwise

The findings revealed that the overall academic leadership of school administrators was at a high level, with the highest mean score in the aspect of teacher and personnel quality development. The aspect with the least mean was setting a clear vision, mission, and goals 2) the active learning of teacher was at a high level, with the highest mean score in the aspect of hands-on learning activities. The aspect with the least mean was self-learning management 3) academic leadership of school administrators affecting the active learning of teacher under the office of Chiang Rai primary educational service area office 3 in Mae Fah Luang District in 3 aspect, there are setting a clear vision, mission, and goals, teacher and personnel quality development and educational supervision significant at the .05 level.

$$\text{Unstan- dardized score} = 2.563 + 0.114(X_1) + 0.119(X_4) + 0.132(X_5)$$

$$\text{Standardized score} = = 0.183(X_1) + 0.189(X_4) + 0.214(X_5)$$

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรระ จตุพร อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความใจใส่อย่างยิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึง ความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์แลขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและหลักสูตรการบริหารมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา นางสาวมัญชุสา เพ็ชรชนะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนรัฐราษฎร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นายอังคาร อยู่ลือ สิกขานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์สำหรับเก็บข้อมูล รวมถึงขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน สุดท้ายนี้หวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์สำหรับผู้ศึกษาทุกท่าน เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับพัฒนาและต่อยอดต่อไป

เปนนไท เกตุศิริณ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง (ถ้ามี).....	ญ
สารบัญรูปภาพ (ถ้ามี).....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	10
ภาวะผู้นำ.....	11
ความหมายของภาวะผู้นำ.....	11
ความสำคัญของภาวะผู้นำ.....	12
บทบาทและหน้าที่ของภาวะผู้นำ.....	13
ภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	15
ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	15
ความสำคัญภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	16
บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	18

สารบัญ

หน้า

องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	19
แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก.....	32
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก.....	32
ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก.....	34
บทบาทของครูกับ Active Learning.....	36
ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก.....	38
บริบทของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.....	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
งานวิจัยในประเทศ.....	48
งานวิจัยต่างประเทศ.....	53
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3.....	66
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3.....	73

สารบัญ

หน้า

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา.....	79
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	81
สรุปผลการวิจัย.....	81
อภิปรายผลการวิจัย.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ.....	94
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	95
ภาคผนวก ค ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	103
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	107
ประวัติผู้วิจัย.....	111

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ ภาวะผู้นำทางวิชาการวิชาการจากแนวคิด ทฤษฎีกระบวนการ บริหารงานจากนักวิชาการ.....	25
ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ จากนักวิชาการ.....	42
ตารางที่ 3 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอน ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง.....	56
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การ ทำงาน.....	65
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ในภาพรวม.....	66
ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย.....	67
ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน.....	68
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้.....	69
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร.....	71
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา.....	72
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดยภาพรวม.....	73
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	74
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	75
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้.....	78

สารบัญตาราง

หน้า

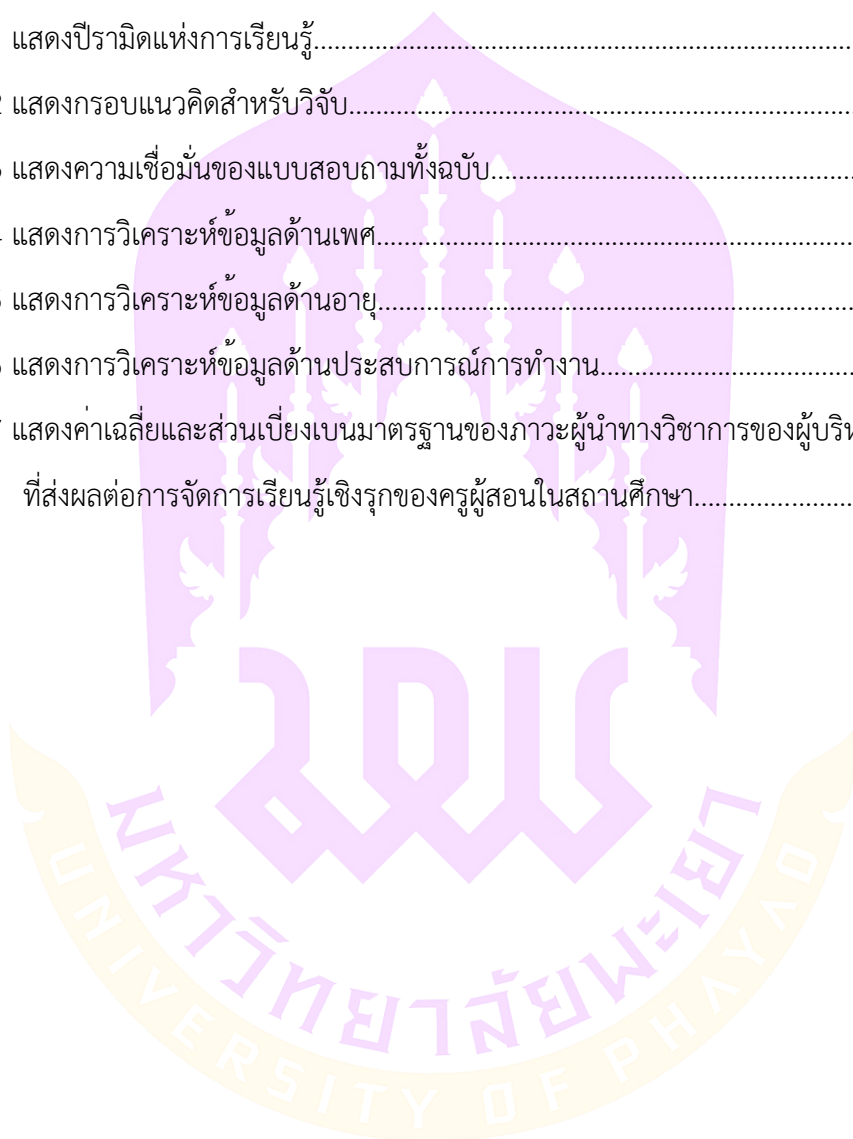
ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	
สถานศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ.....	77
ตารางที่ 4.13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ	
กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบรายด้าน.....	78
ตารางที่ 4.14 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานโมเดลรวมโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย	
พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis).....	79

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงพีรามิดแห่งการเรียนรู้.....	36
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดสำหรับวิจัย.....	54
ภาพ 3 แสดงความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ.....	107
ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเพศ.....	107
ภาพ 5 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอายุ.....	108
ภาพ 6 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประสบการณ์การทำงาน.....	108
ภาพ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการทำงานที่ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การยกระดับสมรรถนะของตนเองให้ทันต่อพัฒนาการของเทคโนโลยี และทักษะที่สำคัญที่สุดของคนในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) และประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายเร่งด่วน (Quick win) ปีพ.ศ. 2567 คือ ส่งเสริมให้มีการต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น "การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่วิถีคุณภาพ" มีเป้าประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม มุ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์พร้อมทั้งสามารถเลือกพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและความสนใจที่หลากหลาย โดยขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่เป็นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูและมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา กล่าวคือ สถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำคัญอย่างยิ่ง ต่อคุณภาพการสอนของครูผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักเรียนและระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา (Perkey and Smith 1993: 114) สอดคล้องกับ Chell (2001: 5) กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาการศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหนทาง อันนำไปสู่การสร้างควมมีประสิทธิภาพและเป็นเลิศในสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญ

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับเน้นกิจกรรมการเรียนการสอน แก่ไขการจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถโน้มน้าวใจหรือชี้นำบุคคลในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้สำหรับปฏิบัติหน้าที่ กำกับติดตามให้บุคคลทำงานเป็นระบบ แน่แนวประสานงานให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นสำหรับร่วมงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560 หน้า 24) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการใช้โอกาสใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและหันมาทุ่มเทให้กับงานบริหารโรงเรียนเป็นหลัก ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อบรรยากาศขององค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ในขณะเดียวกัน Davis and Thomas (1989: 21) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ บทบาทสำคัญต่อครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู ตลอดจน Dimmock & Walker (2005) กล่าวถึง ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตำแหน่งที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์, และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางสำหรับเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมสำหรับสร้างความรู้ (co-creators) และยังเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ช และ พี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเองใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย นอกจากนี้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ผ่านการใช้กระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของพหุปัญญาในผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและดึงไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพครูสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning ว่ามีความสำคัญต่อครูในทุกกระดับ เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามากมายในปัจจุบัน ส่งผลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งก็รวมถึงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการอันแท้จริงของผู้เรียน และเป็นระบบที่ช่วยสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งสังคมไทยและสังคมโลกสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ ทักษะที่สำคัญของครูสำหรับจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 คือ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาครูให้มีศักยภาพเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถสำหรับ จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่หลากหลายได้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนอันจะนำไปสู่ห้องเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

สภาพการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน มีโรงเรียนทั้งหมด 31 แห่ง ซึ่งมุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ O-NET แต่พบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2566 พบว่า มีผลคะแนนลดจากปีการศึกษา 2565 ในทุกวิชา และพบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.17 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 23.83 วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.81 ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.43 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ คือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำ ต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถสำหรับใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี และองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการมี

ประสิทธิภาพ คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงออกถึงความสามารถสำหรับบริหารงานที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมงานวิชาการให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และ ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งการเรียนรู้ ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นต้น (ครูเชิงราย. ออนไลน์)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน วางแผน ปรับปรุง สำหรับพัฒนาการบริหารงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อโรงเรียนและนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ส่งผลอย่างน้อย 1 ด้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการจำนวน 10 คน ได้องค์ประกอบมาทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการจำนวน 10 คน ได้องค์ประกอบมาทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) ด้านการมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ 4) ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 33 โรงเรียน จำนวน 592 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 234 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน สำหรับกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งตามกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตออยตุง กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองกาขาว และกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตออยแม่สลอง และสุ่มอย่างง่ายโดยเทียบสัดส่วนตามขนาดของประชากรในแต่ละโรงเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาตัวแปร 2 ตัวแปร ได้แก่

ตัวแปรพยากรณ์

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย
- 1.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน
- 1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้
- 1.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร
- 1.5 ด้านการนิเทศการศึกษา

ตัวแปรเกณฑ์

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ประกอบด้วย

- 2.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.2 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2.3 ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้
- 2.4 ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับใช้กลยุทธ์ทางการเป็นผู้นำ และการบริหาร ที่สามารถนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายและสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตลอดทั้งการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดทิศทางการกิจการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมโดยวิธีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียน กำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีความสำคัญสำหรับบริหารงานวิชาการมากกว่าด้านอื่น สร้างเกณฑ์มาตรฐานทาง วิชาการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ ประมวลผลความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน

1.2 การบริหารหลักสูตรและการสอน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนแบบเดิมให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่นให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินผลและการนำหลักสูตรไปใช้สำหรับประเมินผล

1.3 การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมสำหรับทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วยการสร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ การส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การให้ความมั่นคงและปลอดภัย การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้

1.4 การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการดำเนินการเพื่อให้ครูในสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีทักษะสำหรับปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุด วางแผนการพัฒนาวิชาชีพครูที่จำเป็นต่อครู และส่งเสริมจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพครูเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูสำหรับจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครู การจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายในเพื่อให้เกิดความร่วมมือในหมู่คณะ นิเทศการสอน ประเมินผลการทำงานของครูเพื่อให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานโดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางสำหรับพัฒนา

1.5 การนิเทศการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเพื่อร่วมมือในด้านการนิเทศภายใน มีการนิเทศติดตาม ดูแล ส่งเสริม ประเมินผลและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมขวัญและกำลังใจสำหรับทำงานแก่คณะครู

สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแหล่ง วิทยาการที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอน มีการจัดประชุม
อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสสำหรับพัฒนางานการเรียนการสอน

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน
นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียนและ
แสดงความคิดเห็นระหว่างลงมือปฏิบัติ โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำต่าง ๆ
ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และนักเรียนสามารถสร้างความองค์ความรู้ได้ด้วย
ตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จสำหรับเรียนโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ
4 ด้าน ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้
ที่ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับวางแผนการจัดการเรียนรู้
เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของตนเอง โดยที่ผู้สอนอยู่ในฐานะผู้คอยแนะนำ ชี้แนะ สำหรับจัดการ
เรียนรู้และยังคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการ
ประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

2.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ครูผู้สอนมีการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับจัดวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์
ของผู้เรียน เพื่อที่ให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ซับซ้อน และมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจใน
เนื้อหาความรู้มีความสามารถสำหรับแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของ
ทักษะการคิดการแก้ปัญหาอีกด้วย

2.3 การมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง ครูผู้สอนมี
ทักษะที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์เดิม ผ่านการคิด
แก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นในเรื่องกระบวนการคิด
แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ให้คิดเป็น ทำเป็น และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.4 การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ หมายถึง ครูผู้สอนมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า
ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม
ในกระบวนการกลุ่มมีการอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น พร้อมทั้ง

นำเสนอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

4. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สำหรับจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนางานบริหารงานวิชาการ เพื่อให้งานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิผลยิ่งขึ้น และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ครูผู้สอน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้ดียิ่งขึ้น
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สามารถนำผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนางานบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องราวภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวม สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำ
 - 1.1 ความหมายของภาวะผู้นำ
 - 1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำ
 - 1.3 บทบาทและหน้าที่ของภาวะผู้นำ
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.3 บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 2.4 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ
3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
 - 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 3.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 3.3 บทบาทของครูผู้เรียน กับ Active Learning
 - 3.4 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
4. บริบทของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ
6. กรอบแนวคิดสำหรับวิจัย

ภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำ

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำ ไว้ดังนี้

กึ่งแก้ว เกื้อหนองขุ่น (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการการปฏิบัติตน หรือปฏิบัติงานของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาสำหรับปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างและยอมรับทำตามด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์การตามที่ได้กำหนดไว้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลของผู้นำกับผู้ตาม โดยการโน้มน้าวใจ การสร้างค่านิยมและความเชื่อให้คล้อยตามและปฏิบัติงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในองค์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

มนัส ทวีกัน (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลและศิลปะสำหรับชักจูง จูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

จรรยาภรณ์ มาตาชาติ (2562) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถหรือทักษะของบุคคลที่สามารถจูงใจ ชักนำบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ทำ กิจกรรม ภารกิจต่าง ๆ จนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ปิยพร บุญใบ (2563) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถของบุคคลสำหรับนำ หรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมกลุ่ม เป็นการผสมผสานคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้นำที่ช่วยสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เป็นการใช้อำนาจทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือการมีอิทธิพลต่อกลุ่มที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มทำตามที่ต้องการ เป็น สัมพันธระหว่างผู้นำกับผู้ตามซึ่งผู้นำใช้อิทธิพลต่อพฤติกรรมของกลุ่ม และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย

ข้าวทิพย์ ที่สุกะ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงการใช้อิทธิพลและศิลปะสำหรับชักจูง จูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถตามบริบทและหน้าที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

Owens (2004) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลเหนือคนอื่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมาย ลดความขัดแย้งและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ตาม

Draft (2005) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม Followers) ที่มีความตั้งใจต่อการเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญและการเปลี่ยนแปลงนั้นสะท้อนจุดมุ่งหมายที่มีร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม

จากความหมายของภาวะผู้นำที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลสำหรับชักนำหรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์กร เป็นการผสมผสานคุณลักษณะต่างๆ ของผู้นำที่สามารถจูงใจให้บุคคลอื่นทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จเป็นการใช้พลัง อำนาจ หน้าที่ ทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือการมีอิทธิพลต่อองค์กรที่ทำให้สมาชิกในองค์กรทำตามที่ต้องการ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเกิดจาก ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับใช้ภาวะผู้นำเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการสร้างสรรค์องค์กร ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำ ไว้ดังนี้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) กล่าวว่า การปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ก็ตามทรัพยากรบุคคลถือเป็นส่วนสำคัญสำหรับขับเคลื่อนกลไกการทำงานให้ดำเนินงานไปเพื่อบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของหน่วยงานหรือองค์กร นั้น ซึ่งสำหรับขับเคลื่อนกลไกการทำงานนี้เองทำให้เกิดการใช้ภาวะผู้นำขึ้นมา ภาวะผู้นำ จึงมีความสำคัญต่อการทำงาน ให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานเกิดการยอมรับ โดยการลงมือปฏิบัติตามพร้อมทั้งมีการชื่นชม ยินดี เห็นชอบด้วย โดยให้สมาชิกทุกคนเกิดความร่วมมือร่วมใจ มีความพึงพอใจ สำหรับปฏิบัติงานในองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

อัศนีย์ สุกิจใจ (2560) กล่าวว่า นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจึงเป็น บุคคลที่มีอิทธิพลสำหรับบังคับบัญชา มอบหมาย กำกับดูแล ติดตามให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร และติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ สำหรับบริหารจัดการ นั้นจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ในตัวบุคคล มีหลักการพื้นฐานคือ เชื่อมั่นในตัวเอง กล้าทำ สิ่งใหม่ ๆ และมีทักษะการสื่อสารทักษะการโน้มน้าวใจบุคคลอื่น หากผู้นำในองค์กรใดมีภาวะผู้นำก็จะสามารถทำให้องค์กรนั้นประสบผลสำเร็จสูงขึ้น เพราะบุคลากรที่มีภาวะผู้นำ นั้นสามารถทำให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา พึงพอใจในผลการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งส่งผลทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้

จากความสำคัญของภาวะผู้นำที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อทุกคนในองค์กร เพราะการขับเคลื่อนกลไกการทำงานในทุกสถานการณ์สามารถทำให้เกิดการใช้ภาวะผู้นำขึ้นมาในองค์กรได้ โดยบุคคลที่สามารถใช้ภาวะผู้นำจนทำให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการยอมรับ การลงมือปฏิบัติ การชื่นชมหรือการเห็นชอบด้วย ทำให้สมาชิกทุกคนเกิดความ

ร่วมมือร่วมใจสำหรับปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจ ทำให้องค์การนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

บทบาทและหน้าที่ของภาวะผู้นำ

บทบาทและหน้าที่ของผู้นำเป็นพฤติกรรมที่ผู้นำหรือผู้บริหารแสดงออกสำหรับปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ทัศนะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2552) ได้กำหนดการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน กล่าวคือ ผู้บริหารมีความสามารถสำหรับวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันสู่กรอบการพัฒนาผู้เรียนในอนาคต มีความสามารถสำหรับเป็นผู้นำมีความสามารถสำหรับริเริ่มวิธีการใหม่ ๆ มาปรับปรุง และเผยแพร่ แนะนำให้บุคลากรในสถานศึกษานำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ผู้บริหารใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ กล่าวคือ ผู้บริหารใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นได้รับรู้และให้ข้อมูลสารสนเทศให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เสนอและเลือกแนวทางประกอบการตัดสินใจ กำหนดนโยบายสำหรับพัฒนาคุณภาพผู้เรียนดำเนินงาน ติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาและใช้ข้อมูลผลการประเมิน หรือผลการวิจัยมาใช้สำหรับบริหารจัดการศึกษา และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ กล่าวคือ ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสำหรับกำหนดเป้าหมาย ร่วมรับผิดชอบดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ มีการนิเทศ การติดตาม กำกับ และประเมินผลการดำเนินงาน และสร้างขวัญกำลังใจสำหรับปฏิบัติงาน

4. ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ กล่าวคือ ผู้บริหารมีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ และมีส่วนร่วมสำหรับดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษาครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ของสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการการบริหารงานงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป มีการดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม ประเมินการดำเนินงาน และรายงานประจำปีตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงศักยภาพครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

5. นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา กล่าวคือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมสำหรับประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านงานบริหาร วิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลงานบริหารทั่วไป และมีความพึงพอใจในผลการบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6. ผู้บริหารให้คำแนะนำคำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพ เต็มเวลา กล่าวคือ ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาทาง วิชาการทั้งการพัฒนาและการใช้ หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การสร้างการ พัฒนา และการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ และเอาใจใส่การจัดการศึกษาของ สถานศึกษาโดยมีการติดตามกำกับประเมินและนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตามภารกิจอย่างเต็มความสามารถและเต็มเวลาทำการ

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2562) ได้กล่าวถึง บทบาทและบุคลิกภาพของผู้นำทางวิชาการ ไว้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำทางวิชาการ
2. ผู้นำทางวิชาการในแนวทางใหม่
3. กระบวนการของผู้นำทางวิชาการ
4. ความจำเป็นของผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ
5. กระบวนการ (Process) ของผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ
6. ต้องให้ครูทันสมัยอยู่เสมอ
7. เส้นทางสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

Wall and Hawkins (1964 อ้างถึงใน ไชยา ภาวะบุตร, 2560) กล่าวถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำ

ดังนี้

1. เป็นนักบริหารที่ดี
2. เป็นผู้วางแผนนโยบาย
3. เป็นผู้วางแผน
4. เป็นผู้เชี่ยวชาญ
5. เป็นผู้แทนของกลุ่มสำหรับติดต่อภายนอก
6. เป็นผู้รักษาสัมพันธภาพระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชา
7. เป็นผู้ให้คำแนะนำและโทษ
8. เป็นผู้อนุญาติ
9. เป็นสัญลักษณ์ของสมาชิก

จากบทบาทและหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้ คือ 1) วางแผน สนับสนุน แนะนำให้คำปรึกษาผู้ใต้บังคับบัญชา 2) มีวิสัยทัศน์สำหรับทำงานเสมอ 3) ส่งเสริมบุคลากรให้ได้พัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และ 4) ตัดสินใจและมอบหมายงานตามความสามารถและเหมาะสม

ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 อ้างถึงใน วิเชียร ทองคลี, 2560) ได้กำหนด ลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบไว้ประการหนึ่ง ได้แก่ ต้องมีความเป็นผู้นำทาง วิชาการและใช้คำภาษาอังกฤษว่า Instructional leadership พร้อมกับขยายความ ว่า เป็นผู้ที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นผู้สร้างพลังความ ร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

รุ่งนภา นุตรวงศ์ (2552) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการหมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและหลักสูตร ซึ่งเป็น หัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการตัดสินใจในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทความต้องการของโรงเรียน นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบตรวจสอบและประกันคุณภาพเป็นข้อมูลสำหรับตัดสินใจและปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถสำหรับนำบุคลากรของสถานศึกษาให้ร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานด้านวิชาการเป็นงานหลัก ที่สำคัญที่สุดสำหรับบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหา และหลักการบริหารงานด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553 อ้างถึงใน อัครนิย สุกิจใจ, 2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์สำหรับชี้นำ หรือโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักสำหรับรวม

พลังและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

บุญพา พรหมณะ (2559) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการหมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษาสำหรับชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุนและโน้มน้าว จูงใจสำหรับพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

กิ่งแก้ว เกื้อหนองขุ่น (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน สำหรับมีอิทธิพลต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำหรับพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จสำหรับจัดการศึกษา

ไชยา ภาวะบุตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จอย่างมากของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของ นักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียน การบริหารจัดการการเรียนการสอน การส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศและประเมินครู การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเพื่อนครูกับนักเรียนและชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับใช้กลยุทธ์ทางการเป็นผู้นำ และการบริหารที่สามารถนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายและสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรอันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความสำคัญภาวะผู้นำทางวิชาการ

เมอร์ฟี และเควิน (Murphy and Kevin 1999) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อบทบาท ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตต้องสร้างทั้งองค์การและปรับปรุงระบบใหม่เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของโครงสร้างสังคมใหม่ ความรู้สำหรับสอนและหลักสูตรจะเน้นทักษะหนึ่งสำหรับเป็นผู้นำ จากที่มุ่งเน้นที่การสอนและการเรียนรู้ จากด้านของจรรยาบรรณสำหรับทำงาน มีการยอมรับฟังจากผู้ร่วมงานและช่วย

สำหรับกำหนดทิศทางในโรงเรียนและยิ่งไปกว่านั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองการศึกษาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการบริหารเพื่อต่อสู้กับปัญหาที่ไม่ต้องให้นักเรียนเผชิญหน้าอย่างโดดเดี่ยว

ฮอลลิงเจอร์ (Hallinger, 2009 อ้างถึงใน พระมหาพิทยา จันทรวงศ์, 2557) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างมากสำหรับใช้กลยุทธ์ของการประสานงานและการควบคุมที่จะปรับพันธกิจด้านวิชาการของโรงเรียนกับกลยุทธ์และการดำเนินการ ดังนั้น ผู้นำทางวิชาการจะไม่นับการเป็นผู้นำเพียงอย่างเดียว แต่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้วยบทบาททาง การบริหารได้รวมถึงการประสานงาน การควบคุม และกำกับดูแลหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาวะผู้นำทาง วิชาการเกี่ยวข้องการมีส่วนร่วม กับ "หลักทางเทคนิค" ของการศึกษา คือการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ผู้นำทางวิชาการต้องประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญและความสามารถพิเศษ เป็นแกนนำสำหรับทำงานอย่างเจาะลึกเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน และกล้าหาญสำหรับทำงานโดยตรงกับครูสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้

เชลล์ (Chell, 2001) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นหนทางหนึ่งอันจะนำไปสู่การสร้างความมีประสิทธิภาพเป็นเลิศของสถานศึกษา

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553) กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญต่อการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจ และประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้อีกกับผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

จรัส อติวิทยากรณ์ (2561) กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา โดยเฉพาะ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจน นำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการและการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญ สำหรับสร้างอิทธิพลหรือการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความน่าเชื่อถือ ยอมรับและศรัทธา ทำให้เกิดความร่วมมือต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะ ด้านการเรียนการสอนของครู ให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2560) กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพทางการเรียนการสอนของครูผู้สอน และต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2560) กล่าวว่า ความสำเร็จของภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลทำให้สถานศึกษาไปสู่ความมีประสิทธิภาพ โดยการเสริมพลังให้ผู้บริหารสถานศึกษามีโอกาสใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและหันมาทุ่มเทให้กับการบริหารงานในโรงเรียนเป็นหลัก มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมากขึ้นด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำเร็จของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษาเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นสามารถสร้างวิสัยทัศน์และขับเคลื่อนสถานศึกษา จนนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ของสถานศึกษาได้โดยกระบวนการโน้มน้าวของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับสร้างเป้าหมายความสำเร็จที่จุดเดียวกันขององค์กร

บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 อ้างถึงใน อศินีย์ สุกิจใจ, 2560) ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ 3 เกณฑ์ใหญ่และในส่วน of เกณฑ์ที่ 2 ได้กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์สำหรับการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. มีภาวะผู้นำสำหรับริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน
3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้สำหรับปฏิรูปการเรียนรู้
4. มีศักยภาพ สำหรับพึ่งตนเองสำหรับพัฒนางานวิชาการ
5. มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

ทรัสตี้ (Trusty, 1986 อ้างถึงใน สมุนา ศรีกิ่งพาน, 2560) ได้กล่าวว่า หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการมี 17 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษาไปปฏิบัติ
3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของสถานศึกษาและห้องเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ของสถานศึกษา

4. สร้างความเชื่อมั่นว่า โครงการทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นผลมาจากการ วิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา

5. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุความต้องการของผู้เรียน

6. ส่งเสริมให้ครูนำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ
7. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูสำหรับประเมินโครงการทางวิชาการของโรงเรียน
8. ติดต่อสื่อสารกับครูและนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ

9. ให้การสนับสนุนสำหรับจัดกิจกรรมทางสังคม
 10. ให้การสนับสนุนสำหรับจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสร้างเขาวัวปัญญาของผู้เรียน
 11. มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน
 12. ให้ความร่วมมือกับผู้เรียนสำหรับกำหนดระเบียบเพื่อแก้ปัญหาด้านวินัยคุณส่ง
 13. ร่วมมือกับผู้เรียนให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้สำหรับแก้ปัญหา
ด้านวินัยผู้เรียน
 14. ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้สำหรับแก้ปัญหา
ด้านวินัยผู้เรียน
 15. มีปฐมนิเทศคณะครูเกี่ยวกับโครงการของสถานศึกษา
 16. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม
 17. ช่วยเหลือครูสำหรับพัฒนาระบบงาน เพื่อให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ
- ฮอย และแวน (Hoy and Wayne, 2003 อ้างถึงใน สุมณา ศรีกังพาน, 2560) ได้กล่าวไว้ว่า
บทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้

1. ความเป็นเลิศทางวิชาการ
2. การปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
3. ช่วยเหลือในทางสร้างสรรค์
4. ผู้นำทางปัญญา
5. เป็นศูนย์กลางปรับปรุงการเรียนการสอน
6. เป็นผู้นำสำหรับตระหนักและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง บทบาท
ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพัฒนาสถานศึกษา
ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาปราศจากบทบาทผู้นำทางวิชาการแล้ว สถานศึกษาจะพัฒนาให้มีความเป็น
เลิศทางวิชาการได้นั้นถือเป็นเรื่องยาก

องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีนักวิชาการได้ให้ข้อสรุป
องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา มีดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การเตรียมการเพื่อให้การปฏิบัติงาน
ของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้โดยเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสีย

ที่สำคัญแผนนั้นต้องมาจากการวิเคราะห์สถานศึกษาอย่างเป็นระบบและนั้นต้องนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุดและมีการประเมินผลหลักสูตร

3. บรรยากาศสถานศึกษา หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการปรับปรุงสถานที่ให้เป็น ปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรม เน้นการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม สำหรับจัดบรรยากาศและมีความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ตลอดจนการให้ความสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษา ให้ขวัญและกำลังใจสำหรับปฏิบัติงาน

4. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะสำหรับปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เช่น การศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตามผลงานของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน โดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางสำหรับพัฒนา

5. ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจสำหรับนำองค์กรสู่เป้าหมาย และทิศทางที่กำหนด มีความโปร่งใสสำหรับบริหารงาน มีจริยธรรมและมีทักษะสำหรับจูงใจบุคลากรในองค์กร การให้ความร่วมมือสำหรับปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินคุณภาพผลผลิตรองสถานศึกษา โดยรวมและประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำหรับการจัดการศึกษา

มนัส ทวีกัน (2561) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย
2. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
4. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน
5. การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินคุณภาพผลผลิตรองสถานศึกษา โดยรวมและประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำหรับการจัดการศึกษา

พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) ได้ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้
2. การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี
3. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพนักเรียน
4. ส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพครู
5. การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

กาญจนา สุระคำ (2562) ได้ศึกษาองค์ประกอบการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร
2. ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู
3. ด้านการประเมินผลการสอนของครู
4. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ปิยพร บุญใบ (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. การกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจของโรงเรียน
2. การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน
3. การบริหารจัดการหลักสูตร
4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
5. การนิเทศการศึกษา
6. การวัดและประเมินผล
7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หยาดทิพย์ ชีซอง (2564) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน
2. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน
3. การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้
4. การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร
5. การพัฒนาผู้เรียน
6. การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
7. การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

Krug (1992) กล่าวว่าไว้ว่า พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ 5 องค์ประกอบ ซึ่งถือว่าเป็นครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล ดังนี้

1. การกำหนดพันธกิจ (Defining Mission) งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลแสดงให้เห็นว่า จุดประสงค์ที่ระบุไว้ชัดเจนแล้วนั้น ต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจแจ่มแจ้ง การจัดทำกรอบเป้าหมาย จุดประสงค์ และพันธกิจนั้น ต้องไม่ประมาณการสูงเกินไป จุดประสงค์ที่ระบุชัดเจนต้องเป็นไปตามสภาพการณ์ในช่วงเวลาหรือช่วงวิกฤติด้วย การปฏิบัติการโดยไม่มีพันธกิจที่ระบุชัดเจนนั้น ก็เหมือนกับการออกเดินทางที่ไม่มีจุดหมายในใจ

2. การบริหารหลักสูตรและการสอน (Managing Curriculum and Instruction) การสอนถือว่าเป็นการบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้น อย่างน้อยที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้ขอบข่ายของรายวิชาที่สอนและรู้ความจำเป็นที่ต้องสอนรายวิชา นั้น ๆ การมีพื้นฐานความรู้กว้าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำพาผู้อื่นดำเนินการตาม พันธกิจของโรงเรียนได้ก็ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นผู้บริหารโรงเรียนสามารถให้ข้อมูลสารสนเทศและทิศทางแก่ครูเกี่ยวกับวิธีสอน และผู้บริหารควรใส่ใจและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

3. การนิเทศการสอน (Supervising Teaching) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำหรับนิเทศการสอน โดยให้ถือว่าเป็นวิธีการพัฒนาครูอย่างจริงจังมากกว่าจะเป็นเพียงการนิเทศการสอนตามสภาพปัญหา (clinic supervision) การประเมินการปฏิบัติงานเป็นการพิจารณาย้อนหลัง แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการมองไปข้างหน้าซึ่งเรื่องนี้ต้องนำมาใส่ใจให้มากกว่าเวลานี้ทำอะไรได้ ไม่ใช่มองว่าได้ทำอะไรแล้ว ผู้นำทาง วิชาการต้องให้ โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวของครูแต่ละคน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนได้

4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring Student Progress) ถึงแม้ว่าตลาดที่รับคนเรียนจบเข้าทำงานจะเป็นการทดสอบขั้นสุดท้ายก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องทำการตรวจสอบคุณภาพ การเตรียมนักเรียน ผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลต้องมีวิธีการหลากหลายสำหรับประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนและต้องประเมินเป็นประจำ ผู้บริหารโรงเรียนต้องบอกความหมายของผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจนเมื่อจำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถสำหรับทบทวนผลและใช้ผลนั้นช่วยครู ช่วยนักเรียนและช่วยผู้ปกครองสำหรับพัฒนากลยุทธ์เพื่อปรับปรุงผลการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถจะดีความการประเมินในโรงเรียนได้ทุกครั้ง แต่ก็ควรระบุให้ชัดเจนว่า มีความคาดหวังที่จะให้มีการทดสอบ การดีความและการสนองตอบและคาดหวังที่จะให้มีการกำกับติดตามกระบวนการทั้งหมด

5. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน (Promoting Instructional Climate)

เมื่อบรรยากาศของโรงเรียนเป็นบรรยากาศที่แสดงว่า เห็นคุณค่าของการเรียนรู้และเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จได้ จึงเป็นการยากที่จะไม่เรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนรับผิดชอบการสร้างบรรยากาศการศึกษาทุกระดับและเป็นบรรยากาศที่จะช่วย ดึงพลังงานของนักเรียนและครูออกมามีหลายวิธีการที่จะทำให้เกิดผลได้ เช่น การจัด สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ และให้เป็นที่น่าสนใจโดยทั่วกันว่าสิ่งที่ถือว่าสุดยอด คือ การที่แต่ละคนได้ทำในส่วนของตนเองให้ดีที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมีความคาดหวังอย่างมากกับนักเรียน

Glickman (2007) ได้เสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีรากฐานมาจากการนิเทศการสอน อันเป็นบทบาทโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน สำหรับปรับปรุงการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับปฏิบัติการหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ
- 1.2 การสอนที่มีประสิทธิภาพ
- 1.3 ปรัชญาและความเชื่อสำหรับจัดการศึกษา
- 1.4 พัฒนาการทางการบริหาร
- 1.5 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง

2. ด้านภาระหน้าที่ เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ข้างต้น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

- 2.1 การนิเทศและการประเมินผลการสอน
- 2.2 การพัฒนาทีมงาน
- 2.3 การพัฒนาหลักสูตร
- 2.4 การพัฒนากลุ่ม
- 2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- 2.6 การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2.7 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. ด้านทักษะที่จำเป็น สำหรับนำความรู้ไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานผู้บริหาร
โรงเรียนจำเป็นต้องมีทักษะ 8 องค์ประกอบ ได้แก่

- 3.1 ทักษะการติดต่อสื่อสาร
- 3.2 ทักษะด้านบุคคล
- 3.3 ทักษะการนิเทศ
- 3.4 ทักษะการตัดสินใจร่วมกัน
- 3.5 ทักษะการกำหนดเป้าหมาย
- 3.6 ทักษะการวัดผลและประเมินผล
- 3.7 ทักษะการสังเกต
- 3.8 ทักษะการวิจัย

Jazzar and Algozzine (2007) ได้กล่าวถึง มาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะ
ผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ด้านวิสัยทัศน์
2. ด้านวัฒนธรรมของสถานศึกษา หลักสูตรการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียน และ
ความก้าวหน้าของวิชาชีพครู
3. ด้านความปลอดภัย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสำหรับเรียนรู้
4. ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครอง
5. ด้านคุณธรรม ยุติธรรม จริยธรรม
6. ด้านการเมือง การปกครอง และสังคม

Cunningham and Cordeiro (2009, อ้างถึงใน พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ, 2560) ได้กล่าวถึง
ภาวะผู้นำทางวิชาการ ไว้ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตร
2. พัฒนาระบบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
3. พัฒนาครูและบุคลากร
4. นิเทศ ประเมินคุณภาพผู้เรียน
5. การวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
6. การจัดเตรียมแหล่งข้อมูลสารสนเทศ

จากการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้วิจัยสรุป
การสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ
จากนักวิชาการ ดังตารางต่อไปนี้

ตัวแปร	นักวิชาการ	ความถี่
1.การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	Krug (1992) Glickman (2007) Jazzar and Algozzine (2007) Cunningham and Coedeiro (2009) ไฉยา ภาวะบุตร (2560) มนัส ทวีกัน (2561) พัฒนพงษ์ วิเศษ (2561) กาญจนา สุระคำ (2562) ปิยพร บุญใบ (2563) หยาดทิพย์ สีทอง (2554)	2
2.การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและ เป้าหมาย	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	7*
3.การสร้างบรรยากาศสำหรับ ส่งเสริมการเรียนรู้	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	6*
4.การพัฒนาคุณภาพของบุคลากร ทางการศึกษา	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	5*
5. การประเมินคุณภาพการศึกษา	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	3
6.การบริหารหลักสูตร/การ พัฒนาการสอน	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	10*
7. การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ นักเรียน	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	4
8.การนิเทศการศึกษา / การกำกับ ติดตามและประเมินผล	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	6*
9.การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	✓ ✓ ✓ ✓ ✓	3
10. การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา	✓ ✓ ✓ ✓ ✓	1
11. การกำกับติดตาม ความก้าวหน้าของนักเรียน	✓ ✓ ✓ ✓ ✓	2

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยได้เลือกความถี่ตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไป (ร้อยละ 50 ขึ้นไป) ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออก ถึงความสามารถสำหรับบริหารจัดการศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษาในด้านงานวิชาการในโรงเรียนโดยการกระตุ้น ส่งเสริม พัฒนาการจัดการศึกษา และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยเรียงลำดับตาม ตาราง สังเคราะห์ ดังนี้ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหาร หลักสูตรและการสอน 3) การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การพัฒนาคุณภาพครูและ บุคลากร และ 5) การนิเทศการศึกษา โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย

การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน เป็นการกำหนดภาพอนาคตที่องค์กรมุ่งมั่นที่จะบรรลุโดยผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตาม เกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ รวมถึงประเมินผลความก้าวหน้าตามพันธกิจของโรงเรียน ซึ่งได้มี นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ความสำคัญและแนวคิด ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2560) กล่าวว่า การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน มีความสำคัญ ต่อความรับผิดชอบของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็น ผู้รับผิดชอบสำหรับกำหนดเป้าหมายการทำงาน เช่น การวางแผนการรับนักเรียนนักศึกษา การปรับปรุง การเรียนการสอน ซึ่งควรรวบรวมความคิดเห็นของฝ่ายงานต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ บริหารการศึกษา

มนัส ทวีกัน (2561) ได้ให้ความหมาย ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำทางวิชาการต้องทำการต่าง ๆ ให้เกิดผลดีต่อชีวิตของนักเรียนและครู เพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและดำเนินการให้ บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการนั้นตั้งความคาดหวังต่าง ๆ ไว้สูงสำหรับครูและ ผู้บริหารโรงเรียน

ปิยพร บุญใบ (2565) ได้ให้ความหมาย การกำหนดภารกิจของโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้สำหรับ บริหารจัดการโรงเรียน โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจของโรงเรียนสร้างความรู้ความ เข้าใจแก่คณะครูและบุคลากร มีการกำหนดเป้าหมายทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วม ของบุคลากร กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูกำหนดเป้าหมายผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรม

ทางการเรียนรู้ของนักเรียน กำหนดพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีการสร้างเกณฑ์มาตรฐานวิชาการและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายสู่การเชื่อมโยงภารกิจสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

Krug (1992) ได้ให้แนวคิด การกำหนดพันธกิจ (Defining Mission) คือ งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลแสดงให้เห็นว่า จุดประสงค์ที่ระบุไว้ชัดเจนแล้วนั้น ต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจแจ่มแจ้ง การจัดทำกรอบเป้าหมาย จุดประสงค์ และพันธกิจนั้น ต้องไม่ประมาณการสูงเกินไป จุดประสงค์ที่ระบุชัดเจนต้องเป็นไปตามสภาพการณ์ในช่วงเวลาหรือช่วงวิกฤติด้วยการปฏิบัติการโดยไม่มีพันธกิจที่ระบุชัดเจนนั้น ก็เหมือนกับการออกเดินทางที่ไม่มีจุดหมายในใจ

Glickman (2007) ได้ให้แนวคิด พันธกิจของโรงเรียนให้ชัดเจนเป็นการกำหนดขอบเขตของงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการและสร้างความเข้าใจในภารกิจดังกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ จำแนกเป็น 2 บทบาทย่อย คือ 1) การจัดทำกรอบเป้าหมาย เป็นการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนพร้อมทั้งให้ทีมงานมีส่วนร่วมสำหรับกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครูเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดใน ด้านการปฏิบัติงาน โดยเป้าหมายของโรงเรียนต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ และต้องมีลักษณะที่ง่ายสำหรับที่ครูจะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ และ 2) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนให้เป็นที่เข้าใจ เป็นการ สื่อสารที่ผู้บริหารต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนทราบทั้งใน รูปแบบที่เป็นทางการและรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

สรุปได้ว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดทิศทางการจัดการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมโดยวิธีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมาย การเรียนรู้ของโรงเรียน กำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีความสำคัญสำหรับบริหารงานวิชาการมากกว่าด้านอื่น สร้างเกณฑ์มาตรฐานทาง วิชาการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ ประมวลผลความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน

2. การบริหารหลักสูตรและการสอน

การบริหารหลักสูตร มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเพราะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางการศึกษาสำหรับให้ความรู้ ถ่ายทอดเสริมสร้างทักษะ ปลุกฝัง ค่านิยมและเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียน เพื่อนำไปพัฒนาตนเองทุก ๆ ด้าน มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย ความสำคัญ และแนวคิด ไว้ดังนี้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น เกิดผลดีแก่ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุดและมีการประเมินผลหลักสูตร

มนัส ทวีกัน (2561) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดทำปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วหรือสร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายแนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามที่กำหนดจุดมุ่งหมาย

หยาดทิพย์ ชีซอง (2564) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญกับสภาพสำหรับดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งสำหรับส่งเสริมให้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ต้องการสอดคล้องและตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของชุมชนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจเกิดความรักผูกพัน อนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของ ท้องถิ่น นำความรู้ที่มีในท้องถิ่นนำมาสู่กระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาสังคมแสวงหาแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ให้ได้ผลดีกว่าเดิมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

Krug (1992) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การบริหารหลักสูตรและการสอน (Managing Curriculum and Instruction) การสอนถือว่าการบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้น อย่างน้อยที่สุดผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้ขอบข่ายของรายวิชาที่สอนและรู้ความจำเป็นที่ต้องสอนรายวิชานั้น ๆ การมีพื้นฐานความรู้กว้าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำพาผู้อื่นดำเนินการตามพันธกิจของโรงเรียนได้ก็ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นผู้บริหารโรงเรียนสามารถให้ข้อมูลสารสนเทศและทิศทางแก่ครูเกี่ยวกับวิธีสอน และผู้บริหารควรใส่ใจและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรและการสอน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนแบบเดิมให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่นให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินผลและการนำหลักสูตรไปใช้สำหรับประเมินผล

3. การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนของครูผู้สอนเป็นอย่างมาก ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย ความสำคัญและแนวคิด ไว้ดังนี้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) ได้ให้ความหมายของ บรรยากาศสถานศึกษา หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการปรับปรุงสถานที่ให้เป็นปัจจุบันส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรม เน้นการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ

สถานศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมสำหรับจัดบรรยากาศและมีความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ตลอดจนการให้ความสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษา ให้ขวัญและกำลังใจสำหรับปฏิบัติงาน

ศักรินทร์ ชันธวิธ (2561) กล่าวว่า บรรยากาศของสถานศึกษา หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารสถานศึกษา โดยสวนรวมจนทำให้ทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ สบายใจและมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของอยากมาโรงเรียนและปฏิบัติงานด้วยความร่าเริง แจ่มใส บรรยากาศมีแต่ความเป็นมิตร สร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับการตอบสนองอย่างดียิ่งจากมวลสมาชิกสำหรับทำงานทุกอย่างจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

หยาดทิพย์ ชีซอง (2564) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษาให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาเพราะทำให้เป็นสถานที่ที่นำไปเรียนและไปทำงานนำมาซึ่งความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษาต้องกำหนดให้ เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสภาพแวดล้อมไม่ดีย่อมส่งผลต่อสุขภาพกายสุขภาพจิตของผู้เรียนรวมทั้งมีอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน

Krug (1992) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน (Promoting Instructional Climate) มีความสำคัญเมื่อบรรยากาศของโรงเรียนเป็นบรรยากาศที่แสดงว่าเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จได้ จึงเป็นการยากที่จะไม่เรียนรู้ ผู้บริหาร โรงเรียนรับผิดชอบการสร้างบรรยากาศการศึกษาทุกระดับและเป็นบรรยากาศที่จะช่วยดึงพลังงานของนักเรียนและครูออกมามีหลายวิธีการที่จะทำให้เกิดผลได้ เช่น การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ และให้เป็นที่เข้าใจ โดยทั่วกันว่า สิ่งที่ดีว่าสุดยอด คือ การที่แต่ละคนได้ทำในส่วนของตนเองให้ดีที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งหมดมีความคาดหวังอย่างมากกับนักเรียน

สรุปได้ว่า การสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมสำหรับทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วยการสร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ การส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การให้ความมั่นคงและปลอดภัย การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้

4. การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร

การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาจะพัฒนาได้ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญของครูผู้ปฏิบัติการสอนตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดไว้ดังนี้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) ให้ความหมายว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะสำหรับปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตามผลงานของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน โดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางสำหรับพัฒนา

การ์นต เพชรี (2561) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญต่อกระบวนการที่จะเสริมสร้างและปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ทักษะสำหรับทำงาน (Skills) และทัศนคติ (Attitude) ให้เอื้อต่อประสิทธิภาพสำหรับทำงานตลอดจนเจตคติที่ดีของผู้ปฏิบัติงานให้รอบรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพสำหรับทำงาน

เนตรพัฒนา ยาวีราช (2561) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น มีความชำนาญมากขึ้น การพัฒนาบุคลากร (human resource development) คือ ส่วนสำคัญของระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงานให้สอดคล้องและมีทิศทางเดียวกันกับความต้องการขององค์กร รวมถึงช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร ขณะเดียวกันการพัฒนาบุคลากรก็จะเปิดโอกาสให้พนักงานมีความก้าวหน้าสำหรับทำงาน รวมถึงมีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งต้องแสวงหากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร

Glickman (2007) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับจุลภาคเป็นการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรต่าง ๆ ในฐานะที่เป็น ลูกจ้างหรือพนักงานขององค์กรนั้น ๆ สารสำคัญของธารพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรก็คือ การเพิ่มพูนทักษะความรู้และความสามารถให้แก่บุคคลเพื่อที่จะทำงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้รับความรู้ความสามารถของตน รู้จักงานที่ต้องทำ รู้จักลักษณะขององค์กรและผลผลิตที่องค์กรปรารถนา รวมทั้งการรู้ความสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในแนวราบและแนวตั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนี้มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีพลวัต (dynamic) คือ มีลักษณะการเคลื่อนไหวต่อการรับรู้ มีการปรับตัวและพร้อมที่จะละลายพฤติกรรมของตนเองเพื่อร่วมกับเพื่อน

Cunninghar and Cordeiro (2009, อ้างถึงใน พิชณน์พงษ์ วิเศษ, 2560) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร คือ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรให้มีความรู้มากขึ้น มีความชำนาญมากขึ้น การพัฒนาบุคลากร (human resource development) คือ ส่วนสำคัญของระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงานให้สอดคล้องและมีทิศทางเดียวกันกับความต้องการขององค์กรรวมถึงช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะเดียวกันการพัฒนาบุคลากรก็ส่งผลหรือเปิดโอกาสให้พนักงานมีความก้าวหน้าสำหรับทำงาน รวมถึงมีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งต้องแสวงหากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร หมายถึงการดำเนินการเพื่อให้ครูในสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีทักษะสำหรับปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุด วางแผนการพัฒนาวิชาชีพครูที่จำเป็นต่อครู และส่งเสริมจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพครูเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูสำหรับจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครู การจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายในเพื่อให้เกิดความร่วมมือในหมู่คณะ นิเทศการสอน ประเมินผลการทำงานของครูเพื่อให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานโดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางสำหรับพัฒนา

5. การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย ความสำคัญและแนวคิด ไว้ดังนี้

ชาธิณี สุขสันติติลล (2560) กล่าวว่าไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีถึง กระบวนการที่อาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2561) ให้แนวคิดไว้ว่าการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการจัดการบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กำกับ ติดตาม ส่งเสริมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้สอนและเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ปิยพร บุญใบ (2563) ได้กล่าวว่าไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้คำชี้แนะให้ความช่วยเหลือจากผู้นิเทศ ที่กระทำต่อครูซึ่งจะส่งผล ต่อผู้เรียน เพื่อช่วยเหลือปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมขวัญและกำลังใจสำหรับทำงานแก่คณะครู สามารถให้คำปรึกษามีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสสำหรับพัฒนางานการเรียนการสอน

Krug (1992) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการสอน (Supervising Teaching) ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทสำคัญสำหรับนิเทศการสอน โดยให้ถือว่าเป็นวิธีการ พัฒนาครูอย่างจริงจังมากกว่าจะเป็นเพียงการนิเทศการสอนตามสภาพปัญหา (ionic supervision) การประเมินการปฏิบัติงานเป็นการ พิจารณาย้อนหลัง แต่ภาวะผู้นำทาง วิชาการเป็นการมองไปข้างหน้า ซึ่งเรื่องนี้ต้องนำมาใส่ใจให้ มากกว่า เวลานี้ทำอะไรได้ไม่ใช่มองว่าได้ทำอะไรแล้ว ผู้นำทางวิชาการต้องให้ โอกาสครูได้พัฒนา วิชาชีพทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวของครูแต่ละคน ซึ่งจะ ช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนได้

Glickman (2007) ได้ให้ความหมาย การนิเทศการศึกษา ไว้ว่าเป็นความพยายามของผู้ทำ หน้าที่นิเทศที่จะช่วยสำหรับให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่น ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถ ปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถ ของครู

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อร่วมมือในด้านการนิเทศภายใน มีการนิเทศติดตาม ดูแล ส่งเสริม ประเมินผลและสนับสนุนการ จัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมขวัญและกำลังใจสำหรับทำงานแก่คณะครู สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแหล่ง วิทยาการที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอน มีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสสำหรับพัฒนางานการเรียนการสอน

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์ (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับเรียนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็น ผู้รับความเพียงฝ่ายเดียว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อน ในชั้นเรียน และสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอนผ่านการเขียนการพูด การฟังการอ่าน และการอภิปรายสะท้อนความคิด

เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์ (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับเรียนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็น ผู้รับความเพียงฝ่ายเดียว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อน ในชั้นเรียน และสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอนผ่านการเขียนการพูด การฟังการอ่าน และการอภิปรายสะท้อนความคิด

สถาพร พงษ์พิบูล (2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูงกล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปริยานุช พรหมภาสิต (2559) ได้ให้ความหมายไว้ว่า Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ บทบาทของผู้เรียนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้วางแผนสำหรับจัด กิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น

ไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ บทบาทของผู้เรียนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้วางแผนสำหรับจัด กิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น

ไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะฟัง อ่าน เขียน ตั้งคำถามจากข้อสงสัย มีการอภิปรายรวมกันและลงมือปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญในฐานะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

มนตรี สิริจันทร์ชื่น (2554) ได้กล่าวถึงความหมายของ Active Learning ว่าเป็นกระบวนการสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังหรืออ่านเพียงอย่างเดียวโดยเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบโต้วิเคราะห์ปัญหาอีกทั้งให้ผู้เรียนได้

ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงสำหรับวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่าซึ่งผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมสำหรับสร้างความรู้

เฟลเดอร์ และเบรนท์ (Felder & Brent. 2009) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้เชิงรุก ว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนได้ทำมากกว่าฟังและจดบันทึก

แมกกินนี (McKinney. 2010: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า หมายถึงเทคนิคที่ผู้เรียนทำมากกว่าเพียงแค่การฟังบรรยาย โดยผู้เรียนจะได้ค้นพบในสิ่งที่ทำรวมถึงการประมวลผลและการประยุกต์ใช้ข้อมูล

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียนและแสดงความคิดเห็นระหว่างลงมือปฏิบัติโดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำต่างๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และนักเรียนสามารถสร้างความองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิม ที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จสำหรับเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บอนเวล และไอสัน (Bonwell & Eison. 1991) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย ลักษณะ โดยสรุป ดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้ที่ลดกระบวนการสื่อสารและการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับนักเรียนเพียงอย่างเดียว เน้นการพัฒนาการคิดระดับสูง
2. ส่งเสริมและเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตลอดจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการฟังบรรยาย
3. มุ่งสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนและเน้นการวัด การประเมินด้านการคิดขั้นสูง

4. ครูและนักเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันทีหลังจากการสะท้อนความคิด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า

1. Active Learning ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิด และการกระทำ ของผู้เรียนการมีวิจรณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมสำหรับปฏิบัติจริง และ มีการใช้วิจรณ์ญาณ สำหรับคิด และตัดสินใจสำหรับปฏิบัติกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับทิศทางการเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเองสู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition)

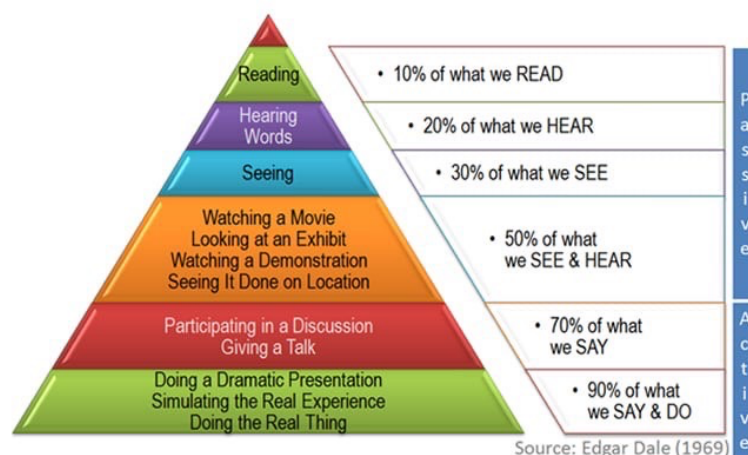
เพราะฉะนั้น Active Learning จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) สำหรับมีวิจรรย์ญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์

2. Active Learning สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม

3. Active Learning ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทสำหรับเรียน จูงใจสำหรับเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึง ความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสำหรับปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่ เอื้ออำนวย การผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ตาม ความสนใจและความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อบรรลุความสำเร็จ

4. Active Learning ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัดความสนใจความสามารถ ที่เป็น ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับ กับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตนเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนักแนวทางการนิเทศเพื่อ พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ที่จะ ปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหา วิธีการ กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูเกิดทักษะสำหรับสอน และมีความเชี่ยวชาญในบทบาท หน้าที่ ที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน

5. กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ Passive Learning เพราะกระบวนการเรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจากสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า ซึ่งอธิบายไว้ ดังภาพประกอบ 1 (Edgar Dale. 1969 หน้า 107)

ภาพที่ 1 แสดงพีรามิตแห่งการเรียนรู้

จากรูปจะเห็นได้ว่า พีรามิตแห่งการเรียนรู้นี้ได้แบ่งเป็น 2 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ Passive Learning กระบวนการเรียนรู้โดยการอ่านท่องจำผู้เรียนจะจำได้ในสิ่งที่เรียนได้เพียง 10% การเรียนรู้โดยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมสำหรับ เรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่อาจารย์สอนเมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนจะจำได้เพียง 20% หากสำหรับเรียนการสอนผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็น 30% กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้ดูภาพยนตร์ การสาธิต จัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้ดู รวมทั้งการนำผู้เรียนไป ทัศนศึกษา หรือดูงาน ก็ทำให้ผลการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นเป็น 50%

2. กระบวนการเรียนรู้ Active Learning การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำหรับแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมมืออภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสารทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70% การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90%

บทบาทของครูกับ Active Learning

ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้คือ 1) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการสำหรับพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน 2) สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม

และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จสำหรับเรียนรู้ 4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาส ผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย 6) วางแผนเกี่ยวกับเวลาสำหรับการเรียนการสอนอย่าง ชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม 7) ผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถสำหรับแสดงออกและความคิดของผู้เรียน (ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ, 2550)

นอกจากนี้ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญสำหรับพัฒนาทักษะผู้เรียนในด้านการประเมินค่าจากสิ่งที่พบ การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การทำงานอย่างอิสระ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ หากผู้สอนได้แสดงบทบาทที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

บทบาทของผู้เรียนต่อ Active Learning ผู้เรียนควรมีโอกาสแสดงออกใน การพูดการฟัง การอ่าน การเขียน และสะท้อนความคิดในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา จากการ เรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการรับฟังการบรรยาย ผู้สอนให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ให้น้อยลง เน้นการพัฒนาด้านทักษะของ ผู้เรียนมากขึ้น ผู้สอนทำให้ผู้เรียนใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อนวัตกรรมเพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์ในระดับสูงตลอดจนเน้นบทบาทให้ผู้เรียนได้ค้นหาคุณค่าและค่านิยมของตนเองเป็นสำคัญ (สถาพร พงษ์กุล, 2555)

ขั้นตอนสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

บาลด์วิน และวิลเลียม (Baldwin & Williams, 1988) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นสำหรับอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป
2. ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อย เพื่อทำงานร่วมกับและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม อีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่นๆ โดยที่ผู้สอนต้องเสริม ข้อมูลให้สมบูรณ์
3. ขั้นประยุกต์ ใช้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน
4. ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติม โดยจัดทำเป็นรายงานหรือนักเรียนเขียนบันทึกประจำวัน รวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้นๆ

ศักดิ์ ไซกิจภิญโญ (2555) ได้กล่าวว่า เราสามารถประยุกต์การสอนแบบบรรยายให้เป็น Active Learning ได้ ด้วยวิธีการดังนี้

1. เริ่มการสอนด้วย Advance Organizer (AO) 3-5 นาที โดยการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่จะบรรยายกับสิ่งที่ผู้เรียนมีพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว พร้อมทั้งระบุโครงร่างเนื้อหาแนวคิด ประเด็นหลักสำหรับบรรยาย ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญและอยากเรียนรู้เรื่องนั้นมากขึ้น
2. บรรยายเนื้อหา (10-15 นาที) ตามด้วย Collaborative activities) (CA) 3-4 นาทีปกติ ผู้สอนบรรยายมักจะสอนติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเฉื่อย ไม่กระตือรือร้นการเรียนรู้
3. ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่เรียนด้วยตนเอง Individual Summaries (15) 4-5 นาที ผู้สอนให้ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจของตนเอง โดยเขียนใจความสำคัญของเนื้อหาเพียงประโยคเดียวลงในแผ่นกระดาษ และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนอ่าน หรือผู้สอนอาจสุ่มให้ผู้เรียนมาอ่านหน้าชั้น

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม วิธีการ หรือรูปแบบการสอน ทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรใช้หลักการของ Active Learning ออกแบบรูปแบบการสอนต่างๆให้เหมาะกับเนื้อหาที่ผู้เรียน และชั้นเรียน จะส่งผลให้ผู้สอนเป็นลักษณะผู้สอนเชิงรุก (Active Teacher) ไม่ใช่เป็นเพียงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเนื้อหาเท่านั้น แต่เป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและผู้สอนเชิงรุก เตรียมโอกาสให้กับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น และเป็นนักคิดที่ไม่หยุดนิ่ง เมื่อการเรียนรู้มีบรรยากาศเชิงรุก ย่อมทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตต่าง ๆ ในขอบเขตที่กว้าง

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2555) ลักษณะของ Active Learning

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับเรียนรู้
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับเรียนการสอน มีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือ กันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยสำหรับทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิด
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล, ข่าวสาร, สารสนเทศ, และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอดความคิดรวบยอด

9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการควบคุมสำหรับการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน

บอนเวลล์ และไอสัน (Bonwell & Eison. 1991) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย ลักษณะ โดยสรุป ดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้ที่ลดกระบวนการสื่อสารและการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับนักเรียนเพียงอย่างเดียว เน้นการพัฒนาการคิดระดับสูง

2. ส่งเสริมและเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตลอดจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการฟังบรรยาย

3. มุ่งสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนและเน้นการวัด การประเมิน ด้านการคิดขั้นสูง

4. ครูและนักเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันทีหลังจากการสะท้อนความคิด

บุหงา วัฒนะ (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ว่าประกอบด้วย ลักษณะโดยสรุป ดังนี้

1. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและระหว่างนักเรียนด้วยกัน

2. ประสบความสำเร็จในด้านวิชาการตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. เกิดทักษะสำหรับติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

4. พัฒนาทักษะกระบวนการคิดที่ระดับสูงขึ้น

5. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้

เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนโดยนักเรียนได้ลงมือปฏิบัตินอกเหนือจากการถ่ายทอดด้วยการบรรยายจากครู

2. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การอ่าน อภิปรายและเขียน

3. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวนักเรียน

4. นักเรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูง สำหรับวิเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้

5. นักเรียนและครูรับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

วัชร เกษพิชัยรงค์ และคณะ (2557) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอน การแสดงออกในลักษณะต่างๆ ให้มากที่สุด

2. นักเรียนมีกระบวนการทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน เกิดทักษะในด้านต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ วินัยสำหรับทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. นักเรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเองจากการจัดสภาพการณ์หรือกิจกรรมซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียน ฟัง พูด อ่าน จากสภาพการณ์หรือกิจกรรมและเกิดความเข้าใจ

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ เพื่อสรุปหลักการและความคิดรวบยอด

5. ครูเป็นผู้ที่สอนวิธีหาความรู้ให้กับนักเรียน ส่งเสริม สนับสนุนและชี้แนะการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

6. นักเรียนได้ความรู้จากกระบวนการสร้างองค์ความรู้ เชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้จนเกิดเป็นความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2555) กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการเรียนเชิงรุกที่เสนอโดย Alaska Pacific University Oklahoma University ไว้ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง (Authentic situation)

2. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ยอมรับ ประเมินผลและนำเสนอผลงานร่วมกัน

3. การบูรณาการเนื้อหาวิชาเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจวิชาต่างๆ ที่แตกต่างกัน

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

5. ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม (Group processing)

6. การจัดให้มีการประเมินโดยเพื่อน (Peer assessment)

ปรียา สมพิช (2559) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า

1. เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์มีส่วนร่วมสำหรับเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถบูรณาการความรู้ได้

3. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ดูแล กำกับ และอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรงให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ และจนประเมินผลเป็นยุพาพัคตร์ สะเดา และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีลักษณะและรายละเอียดดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิดการแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับจัดระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยสำหรับทำงานการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน
5. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า

6. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วย

7. ความรู้เกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

จรรยาภรณ์ กุลพ่วง และคณะ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกประกอบด้วยกิจกรรม 4 ประการ คือ การฟังและการพูด การอ่าน การเขียนและการสะท้อนหรือโต้ตอบความคิดเห็น เป็นกิจกรรมสำหรับเรียนที่เน้นทักษะการสื่อสารและพัฒนาความคิดระดับสูง (Higher-Ordered Thinking) เน้นปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยายเน้นการวัดประเมินด้านความคิดระดับสูง ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นหลัก ลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เรียนอย่างมีความสุข สามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ใฝ่หาความรู้รอบด้าน ฝึกฝนและพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพิ่มพูนศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุพรรณิ ขาญประเสริฐ (2557) กล่าวว่าลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดขั้นสูง
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีการลงมือปฏิบัติทำงาน คิด และแก้ปัญหาาร่วมกัน
4. ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมและจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ การฟัง อ่านเขียน แสดงความคิดเห็นและการคิดขั้นสูง
5. ผู้เรียนมีอิสระและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างมากและมีผู้เรียนส่วนร่วมสำหรับจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาต่างๆได้

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ
จากนักวิชาการ ดังตารางต่อไปนี้

ตัวแปร	นักวิชาการ										ความถี่
	Bonwell & Eison (1991)	บุหงา วัฒนะ (2546)	เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557)	วัชร เกษพิชัยรงค์ และคณะ (2557)	ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ	ปรียา สมพิช (2559)	ยุพาพัทธ์ สะเดา และคณะ (2562)	จรรยาลักษณ์ กุลพ่วง และคณะ (2559)	สุพรรณิชา บุญประเสริฐ (2557)	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2555)	
1. การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7*
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7*
3. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9*
4. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สำหรับจัดการเรียนรู้	✓					✓	✓				3
5. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วย ตนเอง	✓		✓		✓						3
6. การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		6*
7. มุ่งสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ใน ของนักเรียน	✓	✓	✓								3
8. ได้รับข้อมูลย้อนกลับหลัง				✓				✓	✓		3
9. ประสบความสำเร็จในด้านวิชาการ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้	✓	✓									2
10. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยสำหรับ ทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ร่วมกัน				✓				✓			2

ตัวแปร	นักวิชาการ	ความถี่
11. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศสู่ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า	Bonwell & Eison (1991) บุหงา วัฒนะ (2546) เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) วัชร เกษพิชัยรงค์ และคณะ (2557) ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ ปรีญา สมพิช (2559) ยุพาพัทธ์ สะเดา และคณะ (2562) จรรยาลักษณ์ กุลพ่วง และคณะ (2559) สุพธธณี ขาญประเสริฐ(2557) ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2555)	✓ 1
12.การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	✓ ✓	2

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาแนวคิดของ นักวิชาการ พบว่าลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 12 ตัวแปร เมื่อพิจารณาความถี่ของ ตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่ามีตัวแปร 4 ด้านที่มีความถี่สูงจำนวน 5-10 โดยใช้เกณฑ์ที่ ร้อยละ 50 ความถี่ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ 4) การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ มาเป็นตัวแปรสำหรับศึกษาครั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัดมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

ทิตินา แคมมณี (2552) ได้ให้นิยามไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การให้โอกาสผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมการวินิจฉัยความต้องการสำหรับเรียนรู้ของตน การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง โดยผู้สอนอยู่ในฐานะกัลยาณมิตร

ทำหน้าที่กระตุ้นและให้คำปรึกษาผู้เรียนสำหรับวินิจฉัยความต้องการกำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแผนการเรียนรู้และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แหล่งข้อมูล รวมทั้งเรียนรู้ไปกับผู้เรียนและติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

เทียมจันทร์ เรืองเกษม (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนได้ตามต้องการความสนใจ ความสามารถ โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับรับความรู้ของแต่ละคน ซึ่งมีไม่เท่ากันการเรียนลักษณะนี้ ทำให้ผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายมีการวางแผนสำหรับเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และรู้วิธีการเรียนที่เข้าใจได้ง่ายรู้จักจัดสรรเวลาสำหรับเรียนได้อย่างเหมาะสม และรู้จักประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง

บอริช (Borich. 1992) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ วิธีเรียนและวิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ในระดับสูง ได้แก่ การใช้เหตุผล การคิดปัญหาและการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน

เจฟฟรี (Jeffries. 1990) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือการเรียนรูที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหรือเพียงคนเดียว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของวิชาเรียน โดยไม่มีครูมาควบคุมโดยตรงการเรียนแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความรับผิดชอบอย่างมากต่อสิ่งที่เรียนวิธีการเรียนและเวลาสำหรับเรียน ซึ่งจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับประเมินตนเองได้อีกด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของตนเอง โดยที่ผู้สอนอยู่ในฐานะผู้คอยแนะนำ ชี้แนะ สำหรับจัดการเรียนรู้ และยังคงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งการประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning : PL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเป็นการเรียนรู้ที่มีความเชื่อว่าเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาในด้านความรู้ทัศนคติ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเรียนรู้แบบนี้เป็นดังประสบการณ์ ศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ โดยหลักการสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การเรียน คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการ

เรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ทำท่ายอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน (Active Learning) และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนกับครู

คอลบ (Kolb, 1994) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ สำหรับเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ประสบการณ์การสะท้อนความคิดและการถกเถียง ความเข้าใจ และความคิดรวบยอด และการประยุกต์แนวคิด นักเรียนควรมีทักษะสำหรับเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบ แม้บางคนจะชอบ/ถนัด หรือมีบางองค์ประกอบมากกว่า เช่น เคยมีประสบการณ์จริง แต่ถ้าไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือไม่นำประสบการณ์มาร่วมอภิปราย นักเรียนนั้นก็ขาดการมีทักษะในองค์ประกอบอื่น ฉะนั้นนักเรียน จึงควรมีทิศทางการเรียนรู้ทุกด้าน และควรมีพัฒนาการการเรียนรู้ให้ครบทั้งวงจรหรือทั้ง 4 องค์ประกอบ

สุกนิดา ปุสุรินทร์คำ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ แม้บางคนจะชอบ/ถนัด หรือมีบางองค์ประกอบ ที่ถนัดมากกว่า เช่น เคยมีประสบการณ์จริง แต่ถ้าไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือไม่นำประสบการณ์มาร่วมอภิปราย ผู้เรียนนั้นก็ขาดการมีทักษะในองค์ประกอบอื่น ฉะนั้นผู้เรียนจึงควรมีทิศทางการเรียนรู้ทุกด้าน และควรมีพัฒนาการการเรียนรู้ให้ครบทั้งวงจร หรือทั้ง 4 องค์ประกอบ

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต (2551 หน้า 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เกิดมาจากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ของเราเป็นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเองโดยมีวิทยากรหรือผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ผู้เรียน แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นกระบวนการสร้างความรู้จึงต้องอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นการเรียนรู้เป็นฝ่ายกระทำอันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมสำหรับแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสำหรับจัดวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อที่ให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ซับซ้อนและมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจในเนื้อหาความรู้มีความสามารถสำหรับแก้ปัญหาและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของทักษะการคิดการแก้ปัญหา

3. การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้

กฤษฎา หัตถพร และคณะ (2560) ได้กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาและความคิดที่นำเอาประสบการณ์เดิมมาใช้สำหรับแก้ปัญหาที่ประสบใหม่

อารีวรรณ ทองสุ และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นการแก้ปัญหาประเภทหนึ่ง ที่ใช้สำหรับการแก้ปัญหาและการจัดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ เพื่อไปสู่เป้าหมาย เป็นกระบวนการ เครื่องมือ หรือระบบเพื่อให้เข้าใจกับปัญหามากที่สุด มุ่งหาคำตอบที่แปลกใหม่ หลากหลายและแตกต่างไปจากเดิม

กัญญาภัก จันทวิเศษ และอังคณา ตุงคะสมิต (2557) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหา ไว้ว่า เป็นทักษะกระบวนการหนึ่งที่นักเรียนควรจะเรียนรู้ฝึกฝนและพัฒนาให้เกิด ทักษะขึ้นในตัวนักเรียน การเรียนการสอนโดยวิธีแก้ปัญหจะช่วยให้นักเรียนมีแนวคิด ที่หลากหลายมีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อและมีความมั่นใจสำหรับแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้นานตลอดชีวิต

ณัฐพงศ์ กาญจนฉายา (2559) ได้ให้ความหมายของทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ไว้ว่าเป็นความสามารถสำหรับแสวงหาคำตอบสำหรับแก้ไขปัญหในสถานการณ์ที่จำกัดหรือการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าที่มีวิธีการแก้ปัญหาที่ความแตกต่างแปลกใหม่ไปกว่าเดิม

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง ทักษะที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์เดิม ผ่านการคิดแก้ปัญหา เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นในเรื่อง กระบวนการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ให้คิดเป็น ทำเป็น มุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ

จิราภรณ์ ยกอินทร์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ทำความเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และร่วมกันอภิปราย นำเสนอ สรุปความคิดรวบยอดร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ แลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริม ความสามารถสำหรับเรียนรู้กระตุ้นให้นักศึกษามีความเข้าใจ กระตือรือร้น คิดเป็น สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนทำงานเป็นกลุ่มและสามารถนำเสนอข้อมูลได้ ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว

ประสิทธิ์ ชุมศรี (2557) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นแนวคิดหรือ ความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัดและศักยภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าหากคนเราได้

กระทำ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป มีความสุขที่จะเรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มมีการอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น พร้อมทั้งนำเสนอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน

บริบทของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

สภาพบริบทที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่

1. บริบททางสังคม เป็นโรงเรียนที่ตั้งในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จุดที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ชายแดนภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นจุดแข็งที่เอื้อประโยชน์ในเชิงยุทธศาสตร์ด้านการคมนาคมขนส่ง การค้าชายแดน และการท่องเที่ยวที่ผ่านในบริเวณพื้นที่ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า ลาว จีน) สภาพพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ภูเขาสูงสลับกับพื้นที่ราบแถบเชิงเขา อาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ด้านเกษตรกรรม และมีอุตสาหกรรมครัวเรือนทั้งขนาดกลางและขนาดเล็กจากผลผลิตทางการเกษตร นำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่สำคัญเช่น เสื้ออกก ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ดอยตุง ผ้าปักชาวเขา ผลิตภัณฑ์ชา และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์หลายแห่ง สภาพทาง เศรษฐกิจของพื้นที่และจังหวัดโดยรวมยังอยู่ในขั้นต่ำ ซึ่งรายได้ต่อหัวของประชากรอยู่ในระดับที่ต่ำ จากดัชนีบ่งชี้เกณฑ์เปรียบเทียบเฉลี่ยกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือตอนบน จุดแข็งในเชิงบริบท ทางสังคมของพื้นที่คือ ความเข้มแข็งของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีเชิงอนุรักษ์และความศรัทธา ด้านพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนชาวเชียงรายที่สืบทอดปฏิบัติกันมา

2. บริบทด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และจังหวัดเชียงราย มีจุดแข็งในบริบทด้านการศึกษาในหลายด้านเป็นจังหวัดที่มีการจัดการศึกษาที่ดี แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการด้านการศึกษา การจัดการศึกษาทุก ๆ ระบบที่ ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพโดยรวม ประกอบด้วย การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในแผนฉบับนี้ได้มีการวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งอีกรูปแบบหนึ่งคือการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) สำหรับสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยในประเทศ

แสงจันทร์ แสงกล้า (2557) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเรื่องด้านบริหารจัดการการเรียนการสอน ด้านการกำหนดภารกิจโรงเรียน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ตามลำดับ

กฤตติการ์ งามอเนก (2558) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารตามทัศนคติของครูกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามเพศ ประสบการณ์สำหรับปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พัชรารมณ จันทพล (2559) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประเภทโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยจำแนกตามประสบการณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนาวรรณประภา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์สำหรับทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 163 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 53-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 99 สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) t-test และ One-way ANOVA และการทดสอบรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe' test ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน

อำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 4) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาสำหรับสอน และด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ปริยาภรณ์ เรืองเจริญ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 2) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างใช้สำหรับ วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2560 ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 155 คนครูจำนวน 335 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 490 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .975 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test t แบบ Independent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐาน ด้านวิชาการ รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูและด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการควบคุม

การใช้เวลาสำหรับสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันและ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 คือ ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมสำหรับกำหนดแนวทางการทำงาน มีเป้าหมายด้านวิชาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน คิดอย่างสร้างสรรค์ ใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายทันสมัย มีการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ทำงานเป็นทีม มีการสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับปฏิบัติงานและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

เดชณัย จุ้ยชุม และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด รหัสวิชา 11-024-112 ประจำปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) โดยใช้ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ ในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ ในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 83 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้สำหรับทดลอง คือ

- 1) แผนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) 2) แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียน
- 3) แบบทดสอบทักษะการคิด (Thinking Skills) และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดีขึ้นทั้งใน ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกเพื่อสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษา สูงกว่าก่อนเรียน 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$ S.D. = 0.476)

พาติยะห์ อุตส่าห์ราชการ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อพัฒนาแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง คลื่นไหวสะเทือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดการสอนเรื่องคลื่นไหวสะเทือน โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในหัวข้อโครงสร้างโลก ของรายวิชาโลก ดาราศาสตร์ และอวกาศ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มนักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเรื่อง คลื่นไหวสะเทือน โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกกับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างสำหรับวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 15 คนจากทั้งหมด 24 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัย ได้แก่ชุดการสอนเรื่องคลื่นไหวสะเทือนโดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกแบบทดสอบเรื่องโครงสร้างโลก ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดการสอนเรื่องคลื่นไหวสะเทือน

โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ชุดที่ 1 เรื่อง คลื่นกลและชนิดของคลื่น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 75/76 ชุดที่ 2 เรื่องคลื่นกับโครงสร้างของโลก มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 76/77 ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 75/75 ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และจากการวิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนเรื่องคลื่นไหวสะเทือน โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จรรยารักษ์ กุลพ่วง และคณะ (2559) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา หลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก กับเกณฑ์ร้อยละ 70 2) เปรียบเทียบเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกหลังเรียนกับเกณฑ์ระดับมาก เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเรื่องยีนและโครโมโซม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และ 3) แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาเรื่องยีนและโครโมโซมหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จุฑาทิพย์ อธิชินพัฒน์, เสนอ ภิรมย์จิตรผ่อง, ณัฐกิตติ์ สวัสดิ์ไธสงค์ (2559) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานใช้วิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาคืออาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 730 คน การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิกลุ่มตัวอย่างที่ได้จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัย คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบๆ ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า ภาพรวมทั้งหมด มีระดับปฏิบัติในระดับสูงที่สุด ($X = 3.56$, S.D. = 0.50) และมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูง ($X = 3.49$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาด้านทักษะ พบว่าภาพรวม

การใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (ทักษะตัวที่ 5 คือทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ) ระดับปฏิบัติในระดับสูงที่สุด ($X = 3.84$, S.D. -0.74) และมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูง ($X = 3.14$, S.D. $= 0.67$) 2. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดปัญหา การออกแบบการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลการสรุปผล และการนำผลที่ได้ไปใช้ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก ($X = 3.50$, S.D. $= 0.52$)

สุภัทรา ภูนิตรัตนาวลี และคณะ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 4 องค์ประกอบ คือ หลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้จากการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า มี 7 ขั้นตอนคือ 1) วิเคราะห์เนื้อหารายวิชา กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายคาบ 2) แจกวัตถุประสงค์และข้อตกลงให้ทราบก่อนเรียน 3) กระตุ้นให้นักถึงความรู้เดิม 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 ช่วง คือช่วงแรกจัดกิจกรรมในลักษณะการฟัง อ่าน ดู และช่วงที่สองจัดกิจกรรมให้ทำงานกลุ่ม อภิปราย ลงมือปฏิบัติจริง นำเสนอหน้าชั้น และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 5) ให้ข้อมูลย้อนกลับ 6) สรุปเนื้อหาท้ายคาบและ 7) ประเมินผลการเรียนรู้

พนทิพย์ พรหมสอน (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning) พบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น วิชาเคมี เรื่อง พันธะโคเวเลนต์มีประสิทธิภาพ ($E1/E2$) เท่ากับ $77.99/75.69$ สูงกว่าเกณฑ์ $70/70$ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นอยู่ในระดับมาก

วิจัยต่างประเทศ

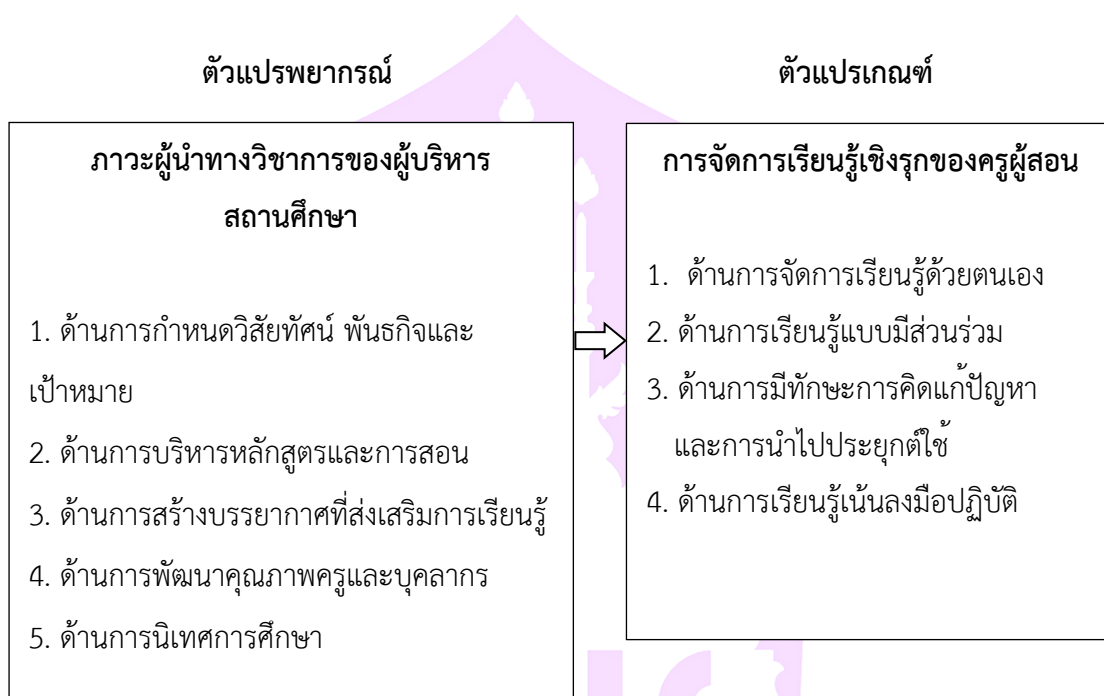
คาวาซอส (Cavazos: 1999) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษา มัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียน Hispanic Majority High School ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่เข้มแข็งสำหรับ สนับสนุน การพัฒนาเป้าหมาย การปฏิบัติงานวิชาการของนักวิชาการ การกำหนดวัฒนธรรมของ โรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งมอบ อำนาจให้ครูร่วมกันเป็นผู้นำของโรงเรียน

ยามาคะ (Yamada. 2000) ได้ศึกษา ความรับผิดชอบและสมรรถภาพสำหรับเป็นผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เมืองเฟลโน รัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบของ ผู้บริหาร โรงเรียนขึ้นอยู่กับ 1) เตรียมการในด้านการศึกษา 2) ประสิทธิภาพสำหรับบริหาร 3) เพศ 4) จำนวนสำหรับนิเทศผู้ร่วมงาน และ 5) ขนาดของโรงเรียน ส่วนสมรรถภาพของผู้บริหารสำหรับเป็น ผู้นำทางวิชาการขึ้นอยู่กับ 1) เพศ 2) การเตรียมการในด้านการศึกษา 3) ประสิทธิภาพสำหรับ บริหาร 4) จำนวนครั้งสำหรับนิเทศผู้ร่วมงานและ 5) ขนาดของโรงเรียนสำหรับศึกษา ยังพบว่า มหาวิทยาลัยและโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ควรจะได้มีโปรแกรมการฝึกอบรม ผู้บริหาร สถานศึกษาในขอบข่ายของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเป็นผู้ นำทางวิชาการแก่ครูผู้สอนได้ รวมทั้งสามารถประเมินผลเพื่อช่วยเหลือคณะครูในฐานะผู้นำทางวิชาการ ที่มีประสิทธิภาพ

O'Donnell and White (2005) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์ภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยใช้การสุ่มโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษาและให้ครูจำนวน 4 คน และผู้บริหารโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนทำแบบสอบถามระดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของ Hallinger ในแบบทดสอบ มี 50 พฤติกรรม สำหรับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า ครูรับรู้ว่าการพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนที่เน้นการพัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เห็นเป็นตัวสัมฤทธิ์ของนักเรียน นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีฐานะทางสังคมเชื่อว่าได้แสดงพฤติกรรมสัมพันธ์กับพันธกิจ ของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การอ่านสูงกว่า

กรอบแนวคิดสำหรับวิจัย

จากการเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน จากแนวคิดของนักวิชาการ ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับวิจัยครั้งนี้ ดังภาพ

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดสำหรับวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวนทั้งสิ้น 592 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 อำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 234 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

2.1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง เป็นชั้นภูมิสำหรับแบ่งชั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่มเครือข่าย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 33 โรงเรียน

2.2 ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากโรงเรียนตามกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอน ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง	กลุ่มตัวอย่าง
จังหวัดเชียงราย	
1. กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยตุง	
1.1 โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี	6
1.2 โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง	6
1.3 โรงเรียนบ้านข่าหย่างพัฒนา	5
1.4 โรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน	5
1.5 โรงเรียนบ้านผาฮี้	5
1.6 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์	5
1.7 โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๕	5
รวม	37
2. กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยแม่สลอง	27
2.1 โรงเรียนบ้านสันติคีรี	5
2.2 โรงเรียนบ้านใหม่สันติ	5
2.3 โรงเรียนบ้านกลาง	5
2.4 โรงเรียนบ้านพนาสวรรค์	4
2.5 โรงเรียนราษฎร์พัฒนา	4
2.6 โรงเรียนบ้านแม่เตอ	4
รวม	27
3. กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองกาขาว	
3.1 โรงเรียนรัฐราษฎร์วิทยา	9
3.2 โรงเรียนบ้านห้วยหก	8
3.3 โรงเรียนบ้านห้วยหยวกป่าโซ	8
3.4 โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง	8
3.5 โรงเรียนบ้านมนตรีวิทยา	8

ตารางที่ 3 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอน ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง (ต่อ)

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง	กลุ่มตัวอย่าง
จังหวัดเชียงราย	
3.6 โรงเรียนชุมชนศึกษา (บ้านแม่สะแลป)	8
3.7 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านนาโต้ (วปอ.344 อุปลัมภ)	8
3.8 โรงเรียนบ้านผาเตือ	
3.9 โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์)	8
3.10 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3 (ข้างกลปทุมวันอนุสรณ์ 4)	8
รวม	81
4. กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย	81
4.1 โรงเรียนบ้านเทอดไทย	8
4.2 โรงเรียนบ้านพญาไพร	8
4.3 โรงเรียนบ้านแม่หม้อ	8
4.4 โรงเรียนพญาไพรไตรมิตร	8
4.5 โรงเรียนบ้านจะดี	9
4.6 โรงเรียนสามัคคีพัฒนา	8
4.7 โรงเรียนบ้านปางมะหัน	8
4.8 โรงเรียนบ้านห้วยอื่น	8
4.9 โรงเรียนบ้านผาจี	8
4.10 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ 87	8
รวม	81
รวมทั้งหมด	234

เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารจากหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำมาสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิด และทฤษฎีของนักวิชาการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและการสอน 3) การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร และ 5) การนิเทศการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ 4) การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัย

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่รวมถึงได้ศึกษาข้อคำถามจากรายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
2. กำหนดนิยามศัพท์ตามตัวแปรที่ใช้สำหรับวิจัย
3. ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยรวบรวมข้อคำถาม และปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้างและภาษา ให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยไปให้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีรายละเอียด ดังนี้
 - 5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุณชาติ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและหลักสูตรการบริหารมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา
 - 5.2 นางสาวมัชฌิมา เพ็ชรชนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐราษฎร์วิทยา
 - 5.3 นายอัคร อู่ลือ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูจำนวน 30 คน ซึ่งกลุ่มที่ทดลองใช้จะเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α : Cronbach's Coefficient Alpha)
8. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์แล้วไปใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้สำหรับวิจัย

1. ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่ได้ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ โดยทำข้อคำถามมีค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: index of item objective congruence) กำหนดเกณฑ์สำหรับพิจารณาข้อคำถามได้ ดังนี้

ให้คะแนน +1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้คะแนน 0 ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้คะแนน -1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถาม โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.67 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ ปรากฏว่าข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ไปใช้สำหรับ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง เพื่อขอความ อนุเคราะห์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 234 ชุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 234 ชุด ให้แก่สถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง กระทำโดย 2 วิธี ดังนี้

2.1 แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

2.2 แจกแบบสอบถามทางระบบออนไลน์

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยกำหนดการเก็บข้อมูลภายใน 20 วัน

4. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 234 ชุด ได้รับกลับคืนมา 234 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 234 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว สำหรับจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
- 1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม
- 1.3 กำหนดตัวแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
- 1.4 ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยเกณฑ์การให้คะแนนจากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมาก
- 3 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับปานกลาง

2 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับน้อย

1 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับน้อยที่สุด

และใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาวิเคราะห์แปลความหมาย ข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2559, หน้า 183 ช่วงค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม เรียบร้อยแล้ว สำหรับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R_{xy}) ของเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) และแปลความหมายของคะแนนการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เทียบกับเกณฑ์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 144) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับของความสัมพันธ์
.81 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์กันระดับสูงมาก
.61-.80	มีความสัมพันธ์กันระดับสูง
.41-.60	มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
.21-.40	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ
.20 ลงไป	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก

2.2 นำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ โดยวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์

สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้สำหรับตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและเนื้อหาที่วัด (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item- Total Correlation)
3. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ประกอบด้วย

สำหรับวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) เพื่อค้นหาหาตัวพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยใช้วิธี Stepwis

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยคะแนน
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
t	แทน สถิติที่ใช้ในการทดสอบค่า t-distribution
X	แทน ภาวะผู้นำทางวิชาการ
X ₁	แทน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย
X ₂	แทน ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน
X ₃	แทน ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้
X ₄	แทน การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร
X ₅	แทน การนิเทศการศึกษา
Y	แทน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	116	49.5
หญิง	97	41.5
ไม่ระบุ	21	9.0
รวม	234	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	50	21.4
26-35 ปี	60	25.6
36-45 ปี	65	27.8
46 ขึ้นไป	59	25.2
รวม	234	100.0
3. ประสบการณ์การทำงาน		
1-5 ปี	72	30.8
6-10 ปี	42	17.9
11 ปีขึ้นไป	120	51.3
รวม	234	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาได้แก่ เพศหญิง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 และไม่ระบุ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 ตามลำดับ จำแนกตามอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง

36 – 45 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ 26 – 35 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 อายุ 46 ปีขึ้นไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 และอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาได้แก่ 1-5 ปี จำนวน 72 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.8 และ 6-10 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม

ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย	4.00	0.37	มาก	4
2.	ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน	4.04	0.37	มาก	2
3.	ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	4.03	0.38	มาก	3
4.	ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร	4.06	0.37	มาก	1
5.	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.00	0.38	มาก	5
รวม		4.06	0.45	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.37) รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, SD = 0.37) ด้านการสร้างบรรยากาศที่

ส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.38) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.37) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.37)

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย

ลำดับ	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ผู้บริหารมีการกำหนดทิศทาง ภารกิจ การดำเนินงานในด้าน เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจไว้ชัดเจน	4.01	0.82	มาก	4
2.	ผู้บริหารมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ	4.05	0.84	มาก	2
3.	ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางให้กับครูนำไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม	4.09	0.78	มาก	1
4.	ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนอย่างชัดเจน	4.01	0.82	มาก	3
5.	ผู้บริหารมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้กับครูที่ชัดเจน	3.85	0.81	มาก	6
6.	ผู้บริหารมีการสร้างเกณฑ์มาตรฐานวิชาการและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน	4.00	0.81	มาก	5
รวม		4.00	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางให้กับครูนำไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, SD = 0.78) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.84) ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, SD = 0.82) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้กับครูที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, SD = 0.81)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน

ลำดับ	ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปล ผล	อันดับ
1.	ผู้บริหารมีการบริหารจัดการหลักสูตรโดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนเดิมให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัยอยู่เสมอ	4.07	0.82	มาก	2
2.	ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น	4.08	0.85	มาก	1
3.	ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงการวัดและประเมินผล	3.99	0.80	มาก	6
4.	ผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้	4.05	0.81	มาก	3
5.	ผู้บริหารมีการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตรด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการการนำไปใช้	4.02	0.81	มาก	4

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (ต่อ)

ลำดับ	ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปล ผล	อันดับ
6.	ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับ ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการศึกษา	4.02	0.79	มาก	5
รวม		4.04	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.4 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, SD = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, SD = 0.85) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการบริหารจัดการหลักสูตรโดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนเดิมให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัยอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.82) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, SD = 0.80)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ลำดับ	ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนให้บรรลุตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.00	0.79	มาก	4
2.	ผู้บริหารมีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมมี ความมั่นคงและปลอดภัย	4.09	0.80	มาก	1

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (ต่อ)

ลำดับ	ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
	ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรมี				
	พฤติกรรมในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และ	4.00	0.84	มาก	5
	เป้าหมายของโรงเรียน				
	ผู้บริหารมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีการ	4.07	0.79	มาก	2
	ส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน				
	ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจในการ	4.01	0.81	มาก	3
	ปฏิบัติงานแก่บุคลากรในโรงเรียน				
	รวม	4.03	0.38	มาก	

จากตารางที่ 4.5 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมมีความมั่นคงและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, SD = 0.80) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.79) ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, SD = 0.81) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.84)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร

ลำดับ	ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร	n = 234			
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ให้ดีขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.06	0.84	มาก	3
2.	ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา วิชาชีพครู	4.03	0.81	มาก	4
3.	ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูใน โรงเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน	4.06	0.80	มาก	3
4.	ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการส่งเสริมการจัดทำ แผนพัฒนาวิชาชีพครูเป็นรายบุคคล	4.02	0.78	มาก	5
5.	ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนงบประมาณ และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพแก่ครู	4.09	0.81	มาก	2
6.	ผู้บริหารมีการจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายใน เพื่อให้เกิด ความร่วมมือในหมู่คณะครู รวมถึง สนับสนุนการอบรมเป็นรายบุคคล	4.12	0.81	มาก	1
รวม		4.06	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06, SD = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายในเพื่อให้เกิดความร่วมมือในหมู่คณะครู รวมถึงสนับสนุนการอบรมเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12, SD = 0.81) รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนงบประมาณ และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพแก่ครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.09, SD = 0.81) ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06, SD = 0.80) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถ และมี

ทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.84) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพครูเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, SD = 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา

ลำดับ	ด้านการนิเทศการศึกษา	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ผู้บริหารมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อความร่วมมือในด้านการนิเทศภายใน	3.97	0.79	มาก	4
2.	ผู้บริหารมีการนิเทศติดตาม ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนอย่างใกล้ชิด	3.97	0.86	มาก	4
3.	ผู้บริหารใช้การนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมการทำงานแก่คณะครู	4.03	0.87	มาก	2
4.	ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ให้แก่ครูผู้สอน	3.94	0.82	มาก	5
5.	ผู้บริหารมีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน	4.09	0.81	มาก	1
6.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีโอกาสนำงานในด้านการจัดการเรียนการสอน	4.00	0.84	มาก	3
รวม		4.00	0.38	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน อยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X}$ = 4.09, SD = 0.81) รองลงมา คือ ผู้บริหารใช้การนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมการทำงานแก่คณะครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.87) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีโอกาสดำเนินงานในด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.84) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ให้แก่ครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, SD = 0.82)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดยภาพรวม

ลำดับ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.01	0.37	มาก	4
2.	ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.02	0.33	มาก	3
3.	ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้	4.05	0.39	มาก	2
4.	ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ	4.06	0.45	มาก	1
รวม		4.03	0.23	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.45) รองลงมา คือ การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.39) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, SD = 0.33) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, SD = 0.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ลำดับ	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง	4.00	0.82	มาก	4
2.	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้	3.99	0.78	มาก	5
3.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้	4.04	0.82	มาก	1
4.	ครูเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.01	0.83	มาก	3
5.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.03	0.83	มาก	2
6.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.81	มาก	4
รวม		4.01	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.82$) รองลงมา คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.83$) ครูเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.83$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.78$)

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ลำดับ	ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	n = 234			
		$\bar{x}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ครูส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.03	0.79	มาก	3
2.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอิงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.04	0.83	มาก	2
3.	ครูส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.03	0.83	มาก	3
4.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	3.94	0.78	มาก	6
5.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	4.01	0.80	มาก	4
6.	ครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	4.01	0.82	มาก	4
7.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้	4.00	0.82	มาก	5
8.	ครูส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้	4.12	0.82	มาก	1
รวม		4.02	0.33	มาก	

จากตารางที่ 4.10 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.02, SD = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, SD = 0.82) รองลงมา คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอิงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, SD = 0.83) ครูส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.79) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, SD = 0.78)

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

ลำดับ	ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้	4.10	0.77	มาก	1
2.	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านประสบการณ์เดิม	4.03	0.86	มาก	4
3.	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านการคิดแก้ปัญหา	4.03	0.83	มาก	4
4.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ	4.06	0.82	มาก	2
5.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาได้	4.06	0.80	มาก	2
6.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่อย่างสม่ำเสมอ	4.04	0.85	มาก	3
รวม		4.05	0.39	มาก	

จากตารางที่ 4.11 ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครู ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, SD = 0.77) รองลงมา คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.80) ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็น ระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.82) ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่อย่าง สม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, SD = 0.85) ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านการคิดแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.83) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แก้ปัญหาและ การนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านประสบการณ์เดิม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.86)

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ

ลำดับ	ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ	n = 234			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ
1.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าด้วยตนเอง ลงมือทำ ด้วยตนเอง	4.03	0.81	มาก	4
2.	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึก ทักษะกระบวนการ ตาม ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	4.05	0.86	มาก	2
3.	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการการอภิปราย ร่วมกันในชั้นเรียน	4.10	0.83	มาก	1
4.	ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันโดยใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการ ประเมินค่า	4.05	0.80	มาก	3
รวม		4.06	0.45	มาก	

จากตารางที่ 4.12 ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, SD = 0.83) รองลงมา คือ ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.80) ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.86) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าด้วยตนเอง ลงมือทำด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.81) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา

ตาราง 4.13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) ของตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบรายด้าน

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X	Y
X ₁	1.000						
X ₂	.780**	1.000					
X ₃	.736**	.727**	1.000				
X ₄	.804**	.673**	.665**	1.000			
X ₅	.744**	.747**	.712**	.648**	1.000		
X	.737**	.713**	.680**	.607**	.672**	1.000	
Y	.832**	.708**	.706**	.677**	.622**	.839**	1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4.13 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวม (r_{xy} = 0.839) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับ มาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 ทั้งหมด 28 คู่ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยการเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{X_1Y} = 0.832$)

ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{X_2Y} = 0.708$)

ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{X_4Y} = 0.706$)

ด้านการนิเทศการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{X_5Y} = 0.677$)

ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{X_3Y} = 0.622$)

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานโมเดลรวมโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอนใน สถานศึกษา	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficient	t	P-Value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.563	0.218		11.764	0.000*
การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธ กิจและเป้าหมาย (X_1)	0.114	0.039	0.183	2.933	0.004*
การพัฒนาคุณภาพครูและ บุคลากร (X_4)	0.119	0.040	0.189	2.962	0.003*
การนิเทศการศึกษา (X_5)	0.132	0.039	0.214	3.376	0.001*
R = 0.408 R ² = 0.167 Adj. R = 0.156				Std. Error = 0.21392	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หรือเป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนาย คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย (Beta = 0.183) การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร (Beta = 0.189) และการนิเทศการศึกษา (Beta = 0.214) โดยตัวแปรต่าง ๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 16.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย 0.21392

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} = 2.563 + 0.114(X_1) + 0.119(X_4) + 0.132(X_5)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} = 0.183(X_1) + 0.189(X_4) + 0.214(X_5)$$

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย และด้านการนิเทศการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางให้กับครูนำไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน และผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน

1.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการบริหารจัดการหลักสูตรโดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนเดิมให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม

มีความมั่นคงและปลอดภัย รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน และผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรในโรงเรียน

1.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายใน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในหมู่คณะครู รวมถึงสนับสนุนการอบรมเป็นรายบุคคล รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนงบประมาณ และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพแก่ครู และผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน

1.5 ด้านการนิเทศ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน รองลงมา คือ ผู้บริหารใช้การนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมการทำงานแก่คณะครู และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีโอกาสดำเนินงานในด้านการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ รองลงมา คือ การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากและการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ รองลงมา คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และครูเป็นผู้แนะนำชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ รองลงมา คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอิงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 การมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ รองลงมา คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาได้ และครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ

2.4 การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน รองลงมา คือ ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า และครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึก ทักษะกระบวนการ ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

3. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผลการวิเคราะห์โดยใช้การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าตัวแปรการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร และการนิเทศการศึกษามีผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง อภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน ช่วยให้ครูสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบและมีทิศทางที่แน่นอน สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2542) ที่ระบุว่า ผู้บริหารที่สามารถกำหนดทิศทางของโรงเรียนอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่วนในด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร และการนิเทศการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล ธิตา (2565) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนแบบเดิมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่นให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินผลและการนำหลักสูตรไปใช้ในการประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรภัทร์ วรคำ (2565) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัล ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนแบบเดิมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่นให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินผลและการนำหลักสูตรไปใช้ในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาทิพย์ อ่อนช้อย (2560) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียนวัดลานนาบุญ (น้อม หงสะเดชอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตามผลงานของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน โดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวยขวัญ เขมา (2565) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพิชัยด้วยชุดกิจกรรมตามแนวคิด Outward Mindset สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการนิเทศการสอน โดยให้ถือว่าเป็นวิธีการพัฒนาครูอย่างจริงจังมากกว่าจะเป็นเพียงการนิเทศการสอนตามสภาพปัญหา (ionic supervision) การประเมินการปฏิบัติงานเป็นการพิจารณาย้อนหลัง แต่ภาวะผู้นำทาง วิชาการเป็นการมองไปข้างหน้า ซึ่งเรื่องนี้ต้องนำมาใส่ใจให้มากกว่าเวลานี้ทำอะไรได้ไม่ใช่มองว่าได้ทำอะไรแล้ว ผู้นำทางวิชาการต้องให้ โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวครูแต่ละคน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูน

การเรียนรู้ของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายอดุลย์ แสนสืบ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา บางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจความต้องการและความถนัดมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรวดี จันทรรักษ์มีโชติ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการประยุกต์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ผลการวิจัย พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ เลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่มการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิศาตร์ณ์ อัสระมโนรส และคณะ (2558) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของครูในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นทักษะกระบวนการหนึ่งที่นักเรียนควรจะเรียนรู้ฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตัวนักเรียน การเรียนการสอนโดยวิธีแก้ปัญหาจะช่วยให้เด็กมีแนวคิดที่หลากหลายมีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อและมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นานตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวศศิธร พงษ์โกศา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตร่วมกับแผนผังความคิด ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียน ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ และทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รสिता รักสกุล และคณะ (2558) ซึ่งศึกษาสัมฤทธิ์ผลของ Active Learning พบว่า การเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง อภิปรายผลได้ ดังนี้

3.1 ภาพรวมของผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาต้องมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูสามารถบูรณาการ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้นำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การได้รับการปรึกษาชี้แนะ การนำความรู้ไปใช้ การถอดบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐริยา ภาธรธนฤต (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน มี 3 ด้าน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารวิชาการมีความสำคัญ และเป็นหัวใจของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารต้องสนใจและเข้าใจเป็นอย่างดี และเห็นความสำคัญของวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ โดยการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้จะประสบความสำเร็จได้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญนอกจากผู้เรียนแล้ว คือ ครูผู้สอน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล และมีทักษะการสอนแบบ Active Learning ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย น้อยจันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทุกทางบวก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีโครงการอบรมพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู และการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.2 เนื่องจากการวิจัย พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงในการเพิ่มบทบาทของการนิเทศภายในโรงเรียน โดยให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการให้คำแนะนำ สนับสนุน และติดตามผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อให้แน่ใจว่าครูสามารถประยุกต์ใช้แนวทางนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 เนื่องจากการวิจัย พบว่า ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นต้องสนับสนุนให้ครูพัฒนานวัตกรรมการสอนที่เน้น Active Learning เช่น การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้แบบโครงงาน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 เนื่องจากการวิจัย พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเนื่องจากเป็นรูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนได้ตามความต้องการความสนใจ ความสามารถ โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับความรู้ของแต่ละคน ซึ่งจะจ้องปรับปรุงในการเรียนลักษณะนี้

1.5 ผู้บริหารสนับสนุนงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื่องจากสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดหาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยพร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู

2.2 ควรศึกษาของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

บรรณานุกรม

- การัน เพชร. (2561), ความต้องการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กาญจนา สุระคำ. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กิ่งแก้ว เกื้อหนองขุ่น (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562), การจัดการเรียนรู้, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองฝึกอบรมที่ดิน กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย. (2559). การเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ
- กัญญาภัค และอังคณา ตุงคะสมิต (2557). การศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7Es) ในรายวิชา ส 16101 สังคมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติพันธ์ มิตรเจริญ และจุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2558). การศึกษาการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนอัสสัมชัญสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กศินี ชัยศรี และศิริมา บุรินทรากิบาล. (2563). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้. วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- ข้าวทิพย์ พิสุกะ, (2541). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ครูเชียงราย. (2563). ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning.
<https://www.kruchiangrai.net/2020/04/>. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2567.
- จรัส อสริยาภรณ์ (2561). หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
สงขลา: เทมการพิมพ์.

- จรรยาภรณ์ มาตาชาติ. (2562) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการ
ดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.
- จรรยา คาสา. (2552). 15 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก. นิตยสาร สสวท
ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- จารุกิตต์ ลิทธิยานนท์. (2559). แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากล
ตามแนวคิดพลเมืองโลกศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุลักษณ์ และคณะ. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและเจตคติต่อการ
จัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราภรณ์ ยกอินทร์. (2558). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : จากทฤษฎีการปฏิบัติในรายวิชาการคณิตศาสตร์
สำหรับเด็ก. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์.
- จิระวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. (2553). การเรียนรู้ด้วยตนเอง. <http://www.ops.moe.go.th/ops2017>.
สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2567.
- ชาธิณี สุขสันติติก. (2560). การนิเทศงานวิชาการด้านสื่อการสอนแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหาร
สถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดเทศบาลเมืองปัตตานี. สารนิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชา ศิลาพงษ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ
บริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2562). หลักการจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ตุ้มสมบัติ และคณะ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับสภาพการบริหารงาน
วิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวงไซยะบูลี
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

- ต้องตา กวดนอก. (2556). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทรรัตน์ บรรจงงาม. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นชัย น้อยจันทร์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 4(1), 144-155.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บัณฑิตา อินทรักษา. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้วย Active Learning เพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์. วารสารครูศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจตุรธานี.
- ปรียา สมพีช. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์.
- ปริญญ พรมภาสิต. (2559). คู่มือการจัดการเรียนรู้ "Active Learning (AL) for HuSo at KPRU. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มนัช ธาตุทอง (2559). หลักการจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 1) นครปฐม: เพชรเกษม การพิมพ์.
- ยุพาพัทธ์ และคณะ (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2557). Active Learning กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. นครสวรรค์: สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วัชร เกษพิชัยณรงค์ และ น้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย. (2555). การเรียนเชิงรุกและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนเชิงรุก, การอบรมเรื่อง "การเรียนการสอนเชิงรุก" มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ปทุมธานี.
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่ กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.
- สาวิตรี มาตรขาว. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552) คู่มือการบริหารจัดการคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

หยาดทิพย์ ชีซอง. (2564). ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Bonwell, C. C., and Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. ERIC Digests (ED340272, pp. 1-4). George Washington University, Washington D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.

Kimbrough, B. and Nunnery, Y. (1998). Educational Administration: An Introduction. New York : Macmillan.

McKinney, Kathleen. (2010). Active learning. Illinois State University. Center for Teaching, Learning & Technology Retrieved 1 August 2020 from <http://www.cat.ilstu.edu/additional/active.php>

Borich, Gary D. (1992). Effective Teaching Methods. New York: Macmillan, Chickering, A.W., & Gamson, Z.F. (1987). Seven principles for good practice in undergraduate education, AAHE Bulletin, 39(7), 3-7.

Cunningham, W.G., & Cordeiro, P.A. (2009). Educational leadership: a problem- based approach. Boston: Allyn and Bacon.

Chell, J. (2001). Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership: A Summary of Master's Project. New York: McGraw - Hill.

Draft. (2005). Improving Education Productivity and School Finance. New York : McGraw — Hill.

Glickman. (2007). Supervision of Instruction: A developmental Approach. Boston: Allyn and Bacon.

Jazzar & Algozzine. (2007). Curriculum Development. Theory and Practices. New York: Harcourt Brace and World Inc.

Krug. (1992). Instructional leadership: A constructivist perspective. Educational Administration Quarterly, 28(3), 430 - 443.

McEwan, E.K. (2003). Ten traits of highly effective principals: From good to great performance. Thousand Oaks, CA: Sage.

Mickey. (2000). Leadership and Strategy. In Bush, T., & Bell, L. (Eds.) the Principles and Practice of Educational Management (pp. 51 - 69). London: Paul Chapman Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง
1. ผศ.ดร. สันติ บุรณชาติ	ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต และหลักสูตรการบริหาร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นายอังการ อยู่ลือ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
3. นางสาวมัญชุสา เพ็ชรชนะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐราษฎร์วิทยา ระดับ ชำนาญการพิเศษ

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
2. การตอบแบบสอบถามของท่าน นับว่ามีคุณค่าต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและกำหนดแนวทางการนำผลการประกันคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ และตอบตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีการสรุปถึงตัวบุคคลเพื่อก่อให้เกิดความเสียหาย
4. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ผู้บริหารมีการกำหนดทิศทาง ภารกิจ การดำเนินงานในด้าน เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนไว้ชัดเจน					
2	ผู้บริหารมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน					
3	ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อเป็น แนวทาง ให้กับครูนำไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม					
4	ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักเรียนอย่างชัดเจน					
5	ผู้บริหารมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนใน ชั้นเรียน ให้กับครูที่ชัดเจน					
6	ผู้บริหารมีการสร้างเกณฑ์มาตรฐานวิชาการและดำเนินการให้ บรรลุ เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของ โรงเรียน					
ด้านที่ 2 การบริหารหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการสอนแบบเดิม ให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่นให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินผลและการ นำหลักสูตรไปใช้ในการประเมินผล						
1	ผู้บริหารมีการบริหารจัดการหลักสูตรโดยการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจาก หลักสูตรการสอนเดิมให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัยอยู่เสมอ					
2	ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ของบุคคลและท้องถิ่น					
3	ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนด จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงการวัดและประเมินผล					
4	ผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้					
5	ผู้บริหารมีการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตรด้าน กระบวนการพัฒนา หลักสูตร กระบวนการการนำไปใช้					

ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความ คิดเห็น				
		5	4	3	2	1
คณะ นิเทศการสอน ประเมินผลการทำงานของครูเพื่อให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานโดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนา						
1	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
2	ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครู					
3	ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน					
4	ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพครูเป็นรายบุคคล					
5	ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนงบประมาณ และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพแก่ครู					
6	ผู้บริหารมีการจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายในเพื่อให้เกิด ความร่วมมือในหมู่คณะครู รวมถึงสนับสนุนการอบรมเป็นรายบุคคล					
ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา						
ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเพื่อร่วมมือในด้านการนิเทศภายใน มีการนิเทศติดตามดูแล ส่งเสริม ประเมินผลและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่คณะครู สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแหล่ง วิทยาการที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอน มีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสนในการพัฒนางานการเรียนการสอน						
1	ผู้บริหารมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อความร่วมมือในด้านการนิเทศภายใน					
2	ผู้บริหารมีการนิเทศติดตาม ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด					
3	ผู้บริหารใช้การนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมการทำงานแก่คณะครู					
4	ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ให้แก่ครูผู้สอน					

ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5	ผู้บริหารมีการจัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน					
6	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีโอกาสดำเนินงานในด้านการจัดการเรียนการสอน					

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าท่านมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ซึ่งมีการกำหนดระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ดังนี้

- 1 หมายถึง มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระบับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระบับน้อย
- 3 หมายถึง มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระบับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระบับมาก
- 5 หมายถึง มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน อยู่ในระบับมากที่สุด

ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน	ระดับความคิดเห็น				
		คิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง						
ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของตนเอง โดยที่ผู้สอนอยู่ในฐานะผู้คอยแนะนำ ชี้แนะ ในการจัดการเรียนรู้และยังคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม						
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง					
2	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้					
3	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้					
4	ครูเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม					

ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม						
ครูผู้สอนมีการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อที่ให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ซับซ้อน และมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจในเนื้อหาความรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของทักษะการคิดการแก้ปัญหา อีกด้วย						
1	ครูส่งเสริมให้มีการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอิงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ					
3	ครูส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
4	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม					
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้ได้					
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล					
7	ครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน					
8	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้					
9	ครูส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้					
ด้านที่ 3 การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้						
ครูผู้สอนมีทักษะที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์เดิม ผ่านการคิดแก้ปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นในเรื่องกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ให้คิดเป็น ทำเป็น และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง						
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้					
2	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านประสบการณ์เดิม					
3	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านการคิดแก้ปัญหา					

ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ					
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาได้					
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่อย่างสม่ำเสมอ					
ด้านที่ 4 การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ ครูผู้สอนมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มมีการอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น พร้อมทั้งนำเสนอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน						
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าด้วยตนเอง ลงมือทำด้วยตนเอง					
2	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึก ทักษะกระบวนการ ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน					
3	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน					
4	ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา

.....

.....

ภาคผนวก ค ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
12	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
15	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
16	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
17	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
18	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
21	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
22	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
23	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
24	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
25	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
26	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
27	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
28	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
29	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
30	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
33	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
34	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
35	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
36	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
37	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
38	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
39	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
40	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
41	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
42	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
43	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
44	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
45	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
46	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
47	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
48	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป

1. ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

ภาพ 3 แสดงความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

Statistics

		เพศ	อายุ	ประสบการณ์ในการทำงาน
N	Valid	234	234	234
	Missing	0	0	0

เพศ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	116	49.6	49.6	49.6
	2	97	41.5	41.5	91.0
	3	21	9.0	9.0	100.0
	Total	234	100.0	100.0	

ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเพศ

		อายุ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	50	21.4	21.4	21.4
	2	60	25.6	25.6	47.0
	3	65	27.8	27.8	74.8
	4	59	25.2	25.2	100.0
	Total	234	100.0	100.0	

ภาพ 5 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอายุ

		ประสบการณ์ในการทำงาน			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	72	30.8	30.8	30.8
	2	42	17.9	17.9	48.7
	3	120	51.3	51.3	100.0
	Total	234	100.0	100.0	

ภาพ 6 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประสบการณ์การทำงาน

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง 1 จำนวน 60 ข้อ

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ด้านที่ 1_1	234	3	5	4.01	.818
ด้านที่ 1_2	234	3	5	4.05	.835
ด้านที่ 1_3	234	3	5	4.09	.778
ด้านที่ 1_4	234	3	5	4.01	.823
ด้านที่ 1_5	234	3	5	3.85	.810
ด้านที่ 1_6	234	3	5	4.00	.805
ด้านที่ 2_1	234	3	5	4.07	.821
ด้านที่ 2_2	234	3	5	4.08	.848
ด้านที่ 2_3	234	3	5	3.99	.802
ด้านที่ 2_4	234	3	5	4.05	.814
ด้านที่ 2_5	234	3	5	4.02	.808
ด้านที่ 2_6	234	3	5	4.02	.786
ด้านที่ 3_1	234	3	5	4.00	.794

ด้านที่ 3_2	234	3	5	4.09	.795
ด้านที่ 3_3	234	3	5	4.00	.836
ด้านที่ 3_4	234	3	5	4.07	.789
ด้านที่ 3_5	234	3	5	4.01	.813
ด้านที่ 4_1	234	3	5	4.06	.840
ด้านที่ 4_2	234	2	5	4.03	.812
ด้านที่ 4_3	234	3	5	4.06	.802
ด้านที่ 4_4	234	3	5	4.02	.778
ด้านที่ 4_5	234	3	5	4.09	.811
ด้านที่ 4_6	234	3	5	4.12	.813
ด้านที่ 5_1	234	3	5	3.97	.794
ด้านที่ 5_2	234	2	5	3.97	.859
ด้านที่ 5_3	234	2	5	4.03	.866
ด้านที่ 5_4	234	2	5	3.94	.816
ด้านที่ 5_5	234	3	5	4.09	.805
ด้านที่ 5_6	234	3	5	4.00	.842
1_1	234	3	5	4.00	.823
1_2	234	3	5	3.99	.775
1_3	234	3	5	4.04	.820
1_4	234	3	5	4.01	.829
1_5	234	3	5	4.03	.833
1_6	234	3	5	4.00	.813
2_1	234	3	5	4.03	.791
2_2	234	3	5	4.04	.828
2_3	234	3	5	4.03	.828
2_4	234	3	5	3.94	.775
2_5	234	3	5	4.01	.802
2_6	234	3	5	4.01	.816
2_7	234	3	5	4.00	.821
2_8	234	3	5	4.12	.818
3_1	234	3	5	4.10	.772
3_2	234	3	5	4.03	.863
3_3	234	3	5	4.03	.833
3_4	234	3	5	4.06	.819
3_5	234	3	5	4.06	.803
3_6	234	3	5	4.04	.846
4_1	234	2	5	4.03	.810
4_2	234	3	5	4.05	.858

4_3	234	3	5	4.10	.825
4_4	234	2	5	4.05	.801
รวมการกำหนดวิสัยทัศน์	234	3.17	5.00	4.0021	.37203
รวมการบริหารหลักสูตร	234	3.00	5.00	4.0370	.36678
รวมการสร้างบรรยากาศ	234	3.00	5.00	4.0316	.38360
รวมการพัฒนาคุณภาพครู	234	3.00	5.00	4.0634	.36755
รวมการนิเทศการศึกษา	234	2.83	5.00	4.0014	.37792
รวมการจัดการเรียนรู้	234	3.00	5.00	4.0107	.37380
รวมการเรียนรู้แบบมี	234	3.25	5.00	4.0203	.32672
รวมการมีทักษะการคิด	234	3.00	5.00	4.0513	.39396
รวมเน้นลงมือปฏิบัติ	234	2.50	5.00	4.0577	.44839
รวมภาวะผู้นำ	234	3.31	5.00	4.0270	.22746
รวมการเรียนรู้เชิงรุก	234	3.08	5.00	4.0319	.23281
Valid N (listwise)	234				

ภาพ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในสถานศึกษา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	пенไท เกตุหิรัญ
วัน เดือน ปี เกิด	15 มิถุนายน 2540
สถานที่เกิด	164 หมู่ 1 ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2559 ค.บ. (ภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	164 หมู่ 1 ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	пенไท เกตุหิรัญ และวัชร จตุพร. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง. วารสารเสถียรวิทย์ ปริทัศน์, 5(3).
รางวัลที่ได้รับ	-

